

Wprowadzenie.....	2
I. Podstawy merytoryczne i prawne tworzenia (lub uwarunkowania zewnętrzne) Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	4
1. Podstawy merytoryczne gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.....	4
2. Uwarunkowania strategiczne i programowe.....	5
II. Bilans otwarcia (lub charakterystyka społeczno- demograficzna).....	19
1. Charakterystyka Gminy Szczepieszyń.....	19
Położenie i walory naturalne.....	20
1.2. Wymiar społeczno-gospodarczy.....	23
1.3. Charakterystyka bezrobocia.....	25
2. Infrastruktura społeczna Gminy Szczepieszyń.....	27
Infrastruktura techniczna	30
2.1 Infrastruktura edukacyjna.....	30
2.2 Infrastruktura sportowa i kultury.....	31
III. Diagnoza problemów społecznych w Gminie Szczepieszyń.....	33
1. Ubóstwo.....	33
2. Bezrobocie.....	34
3. Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba.....	35
4. Alkoholizm.....	37
5. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego.....	38
6. Przestępczość.....	38
IV. Analiza S.W.O.T.....	40
V. Cele strategiczne i cele operacyjne.....	42
1. Misja Strategii.....	43
2. Cele strategiczne	43
3. Cele operacyjne.....	43
Zakończenie.....	50

Wprowadzenie

Polityka społeczna jest obecnie z podstawowych zadań należących do przygotowania i realizacji przez samorządy terytorialne. Decentralizacja polityki społecznej, realizowana poprzez przekazywanie samorządom kompetencji i zadań administracji rządowej wiąże się z potrzebą opracowania dokumentu, dzięki któremu możliwe będzie racjonalne organizowanie działań zmierzających do rozwiązania określonych problemów społecznych. Prezentowane opracowanie stanowi taką podstawę zarówno do realizacji polityki społecznej, jak i w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Szczepleszyn w latach 2008-2015.

Strategia ma dać odpowiedź na pytanie: jak- uwzględniając bieżącą sytuację społeczną i problemy oraz aktualne uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne optymalnie wykorzystać wszystkie istniejące szanse na rzecz intensyfikacji postępu społecznego. Opracowanie zostało przygotowane po zapoznaniu się „Projektem Strategii Rozwoju Gminy Szczepleszyn 2007-2020” przygotowanym przez Gminę Szczepleszyn.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Szczepleszyn ma na celu łagodzenie skutków trudnej sytuacji klientów pomocy społecznej, eliminowanie przyczyn tkwiących zarówno w jednostce, jak i w społeczeństwie. Ważne jest także ukierunkowanie realizowanej pomocy na rozszerzenie i pogłębienie pracy socjalnej oraz współpracę z różnymi instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi wspierającymi pomoc społeczną.

Opracowanie składa się z następujących części: Część I ujmuje zagadnienia związane z podstawami merytorycznymi i prawnymi do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szczepleszyn.

Część II zawiera diagnozę sytuacji społecznej Gminy Szczepleszyn. Ogólna charakterystyka gminy dokonana na podstawie materiałów zebranych od instytucji i organizacji działających na jego terenie.

Część III zawiera opracowanie problemów społecznych w Gminie Szczepleszyn. Ujęte są tu najważniejsze problemy, z jakimi borykają się mieszkańcy gminy, tj. ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, problemy opiekuńczo- wychowawcze, alkoholizm. Przedstawiono także zadania gminy w zakresie pomocy społecznej, wykaz instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej w gminie.

Część IV zawiera analizę SWOT. Wskazane zostały mocne i słabe strony organizacji pomocy społecznych, jak również szans i zagrożeń dla tego obszaru. Wyniki analizy SWOT stanowią postawę do tworzenia wizji przyszłości gminy w zakresie realizacji polityki społecznej, stanowiącej tło wyboru celów strategicznych.

Część V przedstawia główne cele i zadania do realizacji w latach 2008-2015. Wskazane zostały podmioty odpowiedzialne za wdrożenie poszczególnych działań oraz źródła ich finansowania.

Zbiór celów operacyjnych jest ciągle otwarty, z uwagi na możliwości pojawiania się nowych uwarunkowań społeczno- gospodarczych, a także z powodu, iż strategia będzie doskonała w czasie, a zdobyte doświadczenia posłużą do tworzenia nowych rozwiązań w bliższej lub dalszej przyszłości.

I. Podstawy merytoryczne i prawne tworzenia (lub uwarunkowania zewnętrzne) Gminnej Strategii Rozwijania Problemów Społecznych

1. Podstawy merytoryczne gminnej strategii rozwijania problemów społecznych

Dynamiczne uwarunkowania stawiają przed samorządem województwa zadania z zakresu polityki społecznej. Występujące istotne problemy społeczne decydują o tym, że władze samorządowe oraz instytucje pomocy społecznej na poziomie regionalnym i lokalnym stają przed koniecznością długofalowego podejścia do ich rozwiązywania. Dlatego celowe jest podejście strategiczne do zagadnień ze sfery polityki społecznej. Zintegrowane rozwiązywanie problemów sfery społecznej zaprezentowane w strategii pozwala na przyjęcie nowych rozwiązań w celu ograniczenia niekorzystnych zjawisk i pobudzania aktywności społecznej.

Strategia Polityki Społecznej województwa jest dokumentem planistycznym, który Samorząd Województwa powinien obligatoryjnie opracować i realizować zgodnie z Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593 art. 21). Zgodnie z art. 21 tej ustawy do zadań samorządu województwa należy opracowanie, aktualizowanie i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej będącej integralną częścią strategii rozwoju województwa obejmującej w szczególności programy: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, współpracy z organizacjami pozarządowymi- po konsultacji z powiatami.

Potrzeba opracowania strategii w zakresie polityki społecznej, czyli długofalowej koncepcji działania, wynika z konieczności zaplanowania skoordynowania działań, które w określonej przestrzeni, czasie i sytuacji społeczno- gospodarczej, przy uwzględnieniu środków, jakie będą do dyspozycji, a także możliwych do uruchomienia regionalnych zasobów, dadzą oczekiwane efekty. Wychodząc naprzeciw wyzwaniom, strategia polityki społecznej ma się przyczyniać do poprawy warunków życia mieszkańców. Strategia powinna dać odpowiedź na pytanie: jak- uwzględniając bieżącą sytuację społeczną i problemy oraz

aktualne uwarunkowania zewnętrzne- optymalnie wykorzystać wszystkie istniejące szanse na rzecz intensyfikacji postępu społecznego.

Dobrze opracowana Strategia jest podstawą skutecznego pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych z budżetu państwa i Funduszy Unii Europejskiej, na realizację projektów ze sfery społecznej. Zgodność ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wymagana dla projektów współfinansowanych ze środków unijnych, realizowanych w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich oraz innych projektów ze sfery społecznej, dla których stanowi ona potencjalne uzasadnienie.

Strategia polityki społecznej jako dokument programowy stanowić będzie podstawę efektywnego zarządzania działaniami z zakresu polityki społecznej przez samorząd, który jest zdecydowany podejmować takie działania, aby stworzyć nowoczesne formy rozwiązywania problemów społecznych oraz wspierać zintegrowane działania instytucji, organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i osób funkcjonujących w sferze lokalnej polityki społecznej. Systematyzacja rozwiązywania problemów społecznych doprowadzi do integracji społecznej i jednocześnie ukierunkuje działania władz.

Strategia polityki Społecznej Województwa jest strategią sektorową stanowiącą skonkretyzowany plan działania ukierunkowany na realizację przedsięwzięć z zakresu polityki społecznej w wymiarze długofalowym. Istotą strategii jest kreatywne, innowacyjne spojrzenie na zastany zespół uwarunkowań. Dokument ten wyznacza najważniejsze kierunki działania i cele strategiczne dla województwa w zakresie planowania zadań. Strategia zawiera cele i ich rozwinięcia, w stopniu stanowiącym podstawę do formułowania programów realizowanych na terenie województwa.

W zakresie polityki społecznej i Europejskiego Funduszu Społecznego istnieją regulacje podejmowane przez Radę, Parlament i Komisję Europejską. W znacznym zakresie dotyczą one Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej oraz wsparcia społecznego. Wejście Polski w struktury Unii Europejskiej zobowiązuje także polskie instytucje do realizacji polityki społecznej w oparciu o założenie akceptowane przez kraje członkowskie, jak również umożliwia wykorzystanie ogromnego wachlarza możliwości wsparcia ze strony Unii. Aby te zadania mogły być wykonane zarówno rząd, jak i jego poszczególne szczeble i samorząd terytorialny powinni opracować własne programy rozwoju społecznego.

Obowiązek opracowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (DZ. U. Nr 64, poz. 593). Art. 17 pkt 1 ustawy brzmi: „do zadań własnych gminy należy: opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

2. Uwarunkowania strategiczne i programowe

Strategia Lizbońska

Głównym celem Strategii Lizbońskiej jest stworzenie na terytorium Europy, do roku 2010, opartej na wiedzy, z zarazem najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki na świecie, zdolnej do systematycznego wzrostu gospodarczego, zapewniającej większą liczbę lepszych miejsc pracy w warunkach większej spójności społecznej. Strategia skupia się na wielu kwestiach. Najistotniejszym z punktu widzenia zagadnień społecznych jest postulat spójności społecznej (kształtowanie nowego aktywnego państwa socjalnego)

Zdecydowana większość działań podejmowanych w zakresie strategii lizbońskiej związana jest z modernizacją polityki zatrudnienia oraz kreowaniem pozytywnych zmian na rynku pracy. W ramach sformułowanych celów wyróżniono następujące działania o charakterze priorytetowym odnoszące się do polityki społecznej:

1. Stworzenie sprzyjających warunków umożliwiających powstanie i rozwój firm innowacyjnych, szczególnie w grupie małych i średnich przedsiębiorstw, oraz stymulowanie przedsiębiorczości;
2. Rozwój aktywnej polityki zatrudnienia, w ramach, której wyróżniono cztery dziedziny, które wymagają podjęcia dalszych intensywnych działań. Są to:
 - poprawa zdolności do zatrudnienia;
 - położenie większego nacisku na szkolnictwo ustawiczne;
 - wzrost zatrudnienia w sektorze usług;
 - wspieranie realizacji polityki równouprawnienia, m.in. poprzez tworzenie korzystnych warunków do łączenia pracy zawodowej z życiem rodzinnym.
3. Inwestowanie w zasoby ludzkie;
4. Zabezpieczenie społeczne i promowanie integracji społecznej, strategia w tym aspekcie koncentruje się wokół następujących problemów:
 - zapewnienia równowagi i trwałości systemów zabezpieczeń społecznych,
 - walka z postępującą marginalizacją,
 - zwiększenie roli partnerów społecznych
5. Poprawa jakości zatrudnienia poprzez wzrost poziomu zatrudnienia,
 - Zwiększenie zarówno liczby, jak i jakości miejsc pracy.

Priorytetowe działania powinny w szczególności dotyczyć promowania właściwego otoczenia pracy dla wszystkich, w tym równości szans osób niepełnosprawnych oraz równości kobiet i mężczyzn, elastycznej organizacji pracy, pozwalającej łatwiej godzić życie zawodowe z osobistym, edukacji i kształcenia ustawicznego, zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem pomocnym w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej UE stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Konkretnie działania w tym zakresie mają przyczynić się do: dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,

- rozwijanie aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Konkretyzacja Strategii Lizbońskiej w obszarze integracji społecznej zawiera się w działaniach zapewniających dostęp do pracy, zasobów, dóbr i usług dla wszystkich poprzez:

- tworzenie ścieżek umożliwiających podejmowanie pracy przez najbardziej narażone na społeczne wykluczenie, motywowanie do rozwoju odpowiednich szkoleń,
- rozwijanie polityki promującej łączenie pracy zawodowej z życiem rodzinnym włączając w to opiekę na dziećmi i innymi osobami zależnymi,
- wykorzystywanie możliwości już istniejących form integracji społecznej przez pracę, także w sektorze pozarynkowym oraz o charakterze społecznym
- zapobieganie wykluczeniu ze świata pracy grup zagrożonych poprzez odpowiednie zarządzanie zasobami ludzkimi, lepszą organizację pracy i rozwój kształcenia ustawicznego.
- organizowanie systemu zabezpieczenia społecznego w taki sposób, aby w szczególności zagwarantować niezbędne zasoby materialne pozwalające na godne życie oraz przezwyciężać bariery w zatrudnieniu poprzez promowanie dostępu do

zatrudnienia, tworzenie takich warunków pracy, aby jej wykonywanie wiązało się z uzyskaniem godnego dochodu.

- wprowadzenie rozwiązań, które umożliwiają dostęp do przyzwoitych i higienicznych mieszkań dla wszystkich, jak również do podstawowych usług, niezbędnych do godnego życia mając na uwadze konkretny standard zaopatrzenia mieszkań,
- wprowadzenie polityki zapewniającej dostęp do opieki zdrowotnej dla wszystkich odpowiednio do ich sytuacji.
- rozwijanie z korzyścią dla osób zagrożonych wykluczeniem, usług i towarzyszących im środków, które zapewnią im skuteczny dostęp do edukacji, wymiaru sprawiedliwości i innych usług publicznych czy prywatnych takich jak kultura, sport i wypoczynek.

Zapobieganie ryzyku wykluczenia poprzez:

- rozwijanie potencjału społecznego opartego na wiedzy i nowych technologiach informacyjnych i komunikacyjnych, zwracając uwagę na to aby nikt nie był wykluczony, w szczególności osoby niepełnosprawne
- wprowadzenie polityki, która ma zapobiegać kryzysowym sytuacjom życiowym: zadłużenie, wykluczenie ze szkoły, bezdomność.
- uruchomienie działań mających na celu ochronę i zabezpieczenie rodzinnej solidarności i samopomocy we wszelkich jej formach.

Pomocy najbardziej narażonym poprzez:

- promowanie społecznej integracji kobiet i mężczyzn zagrożonym trwałym ubóstwem np. z powodu niepełnosprawności lub przynależności do grup o szczególnych problemach integracyjnych.
- podejmowanie działań w celu eliminacji wykluczenia dzieci i ciągle tworzenie im możliwości społecznej integracji.
- podejmowanie wszechstronnych działań na rzecz obszarów o większym nasileniu występowania zjawiska wykluczenia społecznego.

Mobilizujących wszystkich aktorów/organizacji ze sfery polityki, gospodarki oraz życia społecznego poprzez;

- promowanie uczestnictwa ludzi zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym w rozwiązywaniu ich problemów, a szczególnie zachęcanie ich do

wyrażania własnych opinii, gdy chodzi o ich sytuację oraz działania i środki, które ich dotyczą

- włączanie polityki zwalczania w całościową politykę, mobilizowanie władz publicznych na wszystkich szczeblach, rozwijanie struktur i procedur koordynacyjnych, przystosowanie służb administracyjnych i społecznych do potrzeb osób dotkniętych wykluczeniem.
- promowanie partnerstwa i dialogu między wszystkimi zainteresowanymi instytucjami, publicznymi i prywatnymi, wspieranie społecznej odpowiedzialności biznesu.

Akty prawne

Podstawowym aktem jest Konstytucja RP (2 kwiecień 1997 roku) i cały Rozdział VII jest mu poświęcony. W prawie europejskim jest Europejska Karta Samorządu Terytorialnego sporządzona w Strassburgu 15 października 1985 roku i ratyfikowaną przez Polskę w 1993 roku.

Polityka społeczna realizowana poprzez kompetencje i zadania administracji rządowej, niesie potrzebę opracowania dokumentu, dzięki któremu możliwe będzie racjonalne organizowanie działań zmierzających do rozwiązywania określonych problemów społecznych. Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (art. 21 Dz. U. Nr 64 poz. 593) samorząd województwa zobowiązany jest do opracowania i realizacji strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej będącej integralną częścią strategii rozwoju województwa obejmującej w szczególności programy:

- przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu
- wyrównywaniu szans osób niepełnosprawnych,
- pomocy społecznej,
- profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- współpracy z organizacjami pozarządowymi

Na bazę prawną regulującą treść i realizację dokumentu Strategii składają się następujące ustawy:

- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o Samorządzie Województwa (Dz. U. Nr 142 z 2001r. poz. 1590 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 12 maja 2000r. o zasadzie wspierania rozwoju regionalnego (Dz. U. nr 48, poz. 550 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64 poz. 593)

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn.zm.)
- ustawa z dnia 26 listopada 1998r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 15 z 2003r. poz. 148, z późn. zm.)
- ustawa z dnia 24 kwietnia 1997r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 24 poz. 198 z 2003r.)
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122 poz. 1143)
- ustawa z dnia 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowie przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. Nr 10, poz. 55 z 1996r.)

Na płaszczyźnie ogólnokrajowej i wojewódzkiej strategia pozostaje w zgodności z tezami:

Strategia Rozwoju Kraju na lata 2008-2015, przyjęcie przez Radę Ministrów 29 listopada 2006r. Jest to podstawowym dokumentem strategicznym, określającym cele i priorytety polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno- gospodarczego kraju, stanowiącym punkt odniesienia zarówno dla innych strategii i programów rządowych, jak i opracowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Horyzont czasowy Strategii wykracza poza okres perspektywy finansowej UE, obejmując dodatkowo dwa lata, w trakcie, których będą kontynuowane przedsięwzięcia finansowe ze środków unijnych, przyznanych Polsce w budżecie na lata 2008-2015.

Istotną rolą strategii jest koordynowanie reform instytucjonalno- regulacyjnych z działaniami finansowymi ze środków UE, tak, aby poprzez efekt synergii te dwa obszary przyniosły największy efekt prorozwojowy.

Głównym celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski. Przez podniesienie życia rozumiemy wzrost dochodów w sektorze gospodarstw domowych, ułatwienie dostępu do edukacji i szkolenia, co prowadzi do podwyższenia poziomu wykształcenia społeczeństwa i podnoszenia kwalifikacji obywateli, wzrost zatrudnienia i wydajności pracy, skutkujące zarówno obniżeniem bezrobocia, jak i zwiększeniem poziomu aktywności zawodowej oraz poprawę zdrowotności mieszkańców polski.

Podniesienie poziomu i jakości życia ma umożliwić polityka państwa, pozwalająca na szybki, trwały rozwój gospodarczy w perspektywie długookresowej, oparty na rozwoju kapitału ludzkiego, zwiększeniu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki i regionów, oraz na uzyskanie stabilnych warunków ekonomiczno- społecznych i środowiskowych, zapewniających europejski poziom i jakość życia obywateli i rodzin w kraju i wspólnotach lokalnych.

Priorytetami Strategicznymi zawartymi w dokumencie są:

- wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki,
- poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej

- wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości,
- budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa,
- rozwój obszarów wiejskich,
- rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Realizacja powyższych priorytetów będzie następować poprzez działania regulacyjne, decyzyjne i wdrożeniowe władz państwowych i administracji publicznej, jak i innych podmiotów życia społeczno- gospodarczego oraz systemem oceny postępu realizacji działań. Strategia przewiduje, że w latach 2006-2010 gospodarka rozwijać się będzie w tempie 5,1 % a w latach 2011-2015 w tempie 5,2%. Pozwala to na obniżenie stopy bezrobocia z 17,6% w 2005r. do 9,0% w 2015 roku. Umożliwi to jednocześnie osiągnięcie w 2015r. PKB na mieszkańca, na poziomie 2/3 prognozowanej na rok 2015 średniej UE-25.

Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2007-2013

Celem strategicznym Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego jest „ Tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jej spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską. W myśl strategii „ przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów należy rozumieć jako podjęcie działań interwencyjnych na obszarach o najmniejszych możliwościach rozwojowych oraz najtrudniejszej sytuacji społeczno- gospodarczej. Miernikiem powodzenia polityki rozwoju regionalnego w tym zakresie będzie niedopuszczenie do znacznego wzrostu zróżnicowania, w układzie województw, poziomu PKB na mieszkańca oraz poprawa względem średniej krajowej wartości podstawowych wskaźników społeczno- gospodarczych mierzonych na poziomie wojewódzkim i powiatowym- w pierwszym rzędzie stopy bezrobocia, poziomu wykształcenia oraz wyposażenia infrastrukturalnego. Jednym z priorytetów jest „Rozwój zasobów ludzkich” oraz „Wsparcie obszarów wymagających aktywizacji i zagrożonych marginalizacją”.

Działania realizowane w ramach programów wojewódzkich obejmować będą m.in.:

- aktywizacje zawodową osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem,
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego (aktywizacja osób pozostających w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy),
- rozwój powszechnej edukacji ustawicznej oraz dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy.

Celem priorytetu jest aktywizacja społeczna i gospodarcza obszarów zagrożonych marginalizacją oraz włączenie ich w procesy rozwojowe kraju i Europy.

Narodowej Strategii Integracji Społecznej dla Polski – dokumentu przygotowanego przez Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej, któremu przewodniczył ówczesny Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej Jerzy Hausner. Zespół został powołany 14.04.2003r. przez Prezesa Rady Ministrów. W zespole, który przygotowywał ten dokument brali udział przedstawiciele związków zawodowych i organizacji pozarządowych, a także kilku ministerstw, samorządów terytorialnych i organizacji międzynarodowych. Dokument został przyjęty w czerwcu 2004r.

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają także z celów w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 200r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni akceptuje ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone przez przyjęcie w grudniu 2003 r. wspólnego Memorandum Polski i UE o Integracji Społecznej. Zarówno Wspólne Memorandum jak i Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich w marcu 2000r. Priorytety Narodowej Strategii

Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Priorytety zawarte w NSIS są następujące:

W zakresie edukacji:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci.

W zakresie bezpieczeństwa socjalnego:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia natychmiastowych, zdecydowanych działań,
- -ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwiania dochodów tak, aby różnice te nie odbiegły od przeciętnego poziomu w krajach UE.

W zakresie działań dotyczących rynku pracy:

Jedną z głównych przyczyn ubóstwa i wykluczenia społecznego w Polsce jest bezrobocie, dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej aż pięć z dwudziestu priorytetów odnosi się do tej sfery.

W szczególności należy położyć nacisk na:

- ograniczenie bezrobocia długotrwałego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zmniejszenie poziomu bezrobocia wśród niepełnosprawnych
- zwiększenie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie ochrony zdrowia:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- upowszechnienie ubezpieczenia zdrowotnego,
- zwiększenia zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie dostępu do praw, dóbr i usług:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych,
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami,
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną,
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne w zakresie zwiększania dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Krajowego Programu „Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Społeczna na latach 2006-2008”

zaakceptowanego na posiedzeniu Rady Ministrów 9 października 2006 r. Komisja Europejska zobowiązała wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej do przedstawienia swoich Krajowych Programów „Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Europejska na lata 2006-2008”.

Krajowe programy obejmują trzy obszary działań: integrację społeczną, system emerytalny oraz opiekę zdrowotną i długoterminową. Modernizacja polityki zabezpieczenia społecznego i integracji społecznej stanowi istotny element ogólnej wizji rozwoju kraju.

Zgodnie z tezą ww. program realizacji priorytetów w obszarze polityki społecznej ma sprzyjać aktywna polityka, w tym parorodzinna, zwłaszcza w zakresie funkcji ekonomicznych, opiekuńczych i wychowawczych. Polityka w tym zakresie oznacza systemowe wsparcie rodzin, szczególnie w pierwszych latach wychowania dzieci, obejmujące działania w obszarze sfery zdrowotnej, bytowej, edukacji i wychowania, a także budowie całościowego systemu wspierania łączenia rodzicielstwa i pracy zawodowej. Działania takie wymagają kompleksowych inicjatyw na poziomie centralnym i regionalnym, zaangażowanie administracji publicznej, pracodawców oraz środowisk lokalnych. Celem takie działania ma być wzrost stabilności bezpieczeństwa socjalnego rodzin, wzrost dzietności oraz ograniczenie zjawisk niepożądanych, takich jak dziedziczenie biedy i wykluczenia społecznego. Aktywna polityka społeczna wymaga też zaangażowania środowisk lokalnych. Sprzyjać temu ma rozbudowa i kształtowanie dobrej jakości służb społecznych, a także rozwój współpracy służb społecznych z organizacjami pozarządowymi.

Narodowego Programu Zdrowia na lata 2007-2015- przyjętego Uchwałą Nr 90/2007 Rady Ministrów z dnia 15 maja 2007 r. Podstawą programu jest koncepcja promocji zdrowia zgodnie z Kartą Ottawską Promocji Zdrowia (1986), definiującą promocję zdrowia jako: proces umożliwiający ludziom zwiększenie kontroli na swoim zdrowiem poprzez podejmowanie warunków społeczno-ekonomiczne, natomiast największymi zagrożeniami są ubóstwo i niski poziom wykształcenia.

Narodowy Program Zdrowia zmierza do zintegrowania zagadnień związanych ze zdrowiem z celami wytycznymi w ramach systemu społeczno-ekonomicznego państwa.

Narodowego Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2006-2010- opracowanego na podstawie art. 3 ust. 3 pkt. 1 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Program wskazuje zadania realizowane przez organy administracji rządowej i Krajową Radę Radiofonii i Telewizji oraz Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która koordynuje jego realizację, a także integruje obszary działań: centralny, wojewódzki i gminny.

Główne założenia programu to m.in.:

- rozwijanie edukacji publicznej przez współudziale mediów w zakresie szkód zdrowotnych i społecznych jakie powoduje nadmierne spożywanie alkoholu,
- zwiększanie dostępności i jakości szkolnych i środowiskowych programów profilaktycznych,
- systematyczne kontrolowanie zasad prowadzenia reklamy i promocji napojów alkoholowych,
- rozwijanie polityki fiskalno- cenowej, mającej na celu ograniczanie globalnego spożycia napojów alkoholowych oraz zmianę struktury ich konsumpcji na rzecz napojów niskoprocentowych,
- systematyczne kontrolowanie dostępności alkoholu w zakresie przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim,

- zwiększanie dostępności i skuteczności programów terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych,
- zwiększenie dostępności i skuteczności programów pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie,
- wspieranie działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe i środowiska wzajemnej pomocy,
- gromadzenie i przekazywanie danych, badanie i monitorowanie zjawisk i zasobów w sferze problemów alkoholowych.

Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2006-2010- przyjętego Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006r. Celem głównym programu jest ograniczenie używania narkotyków i związanych z nim problemów społecznych i zdrowotnych, który będzie realizowany w następujących obszarach:

- profilaktyka- zahamowanie tempa wzrostu popytu na narkotyki,
- leczenie, rehabilitacja, ograniczanie szkód zdrowotnych i reintegracja społeczna- poprawa stanu zdrowia i funkcjonowania społecznego osób uzależnionych od narkotyków oraz używających narkotyków w sposób szkodliwy,
- ograniczenie podaży- ograniczenie dostępności narkotyków,
- współpraca międzynarodowa- wsparcie realizacji krajowego programu poprzez wpływ na kształtowanie polityki międzynarodowej (np.: zwiększanie zaangażowania Polski w planowanie, tworzenie i koordynowanie polityki antynarkotykowej Unii Europejskiej),
- badania i monitoring- wsparcie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii (np. monitorowanie epidemiologiczne problemu narkotyków i narkomanii w Polsce).

Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2006-2016- przyjętego przez Radę Ministrów uchwałą Nr 162/2006 z dnia 26.09.2006r.

Celem Programu jest:

- zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy,
- zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cele ogólne będą realizowane przez:

- systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie,
- podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie,
- udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie- działania korekcyjne- edukacyjne, kierowane do sprawców.

Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przystępczości wśród Dzieci i Młodzieży- w 2002r. Prezes Rady Ministrów wydał Zarządzenie 37 z dnia 25 marca 2002r. w sprawie powołania Zespołu ds. Opracowania ww. programu. W jego skład weszli przedstawiciele Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komendanta Głównego Policji, Ministra Sprawiedliwości, Ministra Zdrowia, Ministra Pracy i Polityki Społecznej, Ministra Edukacji Narodowej i Sportu. W 2003 roku został opracowany ww. program, którego realizację rozpoczęto w 2004 roku i przewidziano na kolejne 10 lat.

Za najważniejsze uznano:

- zainicjowanie i skoordynowanie działań mających na celu zapobieganie niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży,
- zaproponowanie uniwersalnego programu modelowego, który zgodnie z kompetencjami instytucji rządowych, samorządowych oraz podmiotów niepublicznych będzie stanowił podstawę planowania, zgodnie z potrzebami i lokalną strategią,
- opracowanie autonomicznych programów modelowych.

Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005-2013 – stanowi dokument będący podstawą do prowadzenia efektywnej polityki społecznej i organizacji pozarządowych.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego jest wyznacznikiem zakresu i formy strategii rozwiązywania problemów społecznych na poziomie powiatu i gminy. Stanowi punkt odniesienia dla wyboru priorytetów i kierunków działań strategii lokalnych. Jednocześnie jest integralną częścią Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego w obszarze- społeczeństwo.

Strategia jest stworzona według metodologii planowania strategicznego oraz planowania społecznego. Wszystkie jej elementy tworzą spójną całość. Dokument zawiera wszystkie niezbędne elementy właściwe dla tego typu strategii.

Długofalowa polityka społeczna nie ma ściśle określonego horyzontu czasowego. Cele strategiczne zawarte w strategii długookresowej, rozumianej jako proces, nie posiadają domkniętego czasookresu ze względu na ich otwarty charakter. Strategia jest określona na lata 2005-2013 dla sprawniejszego jej monitorowania.

Realizacja Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2005-2013 będzie oparta na Regionalnych Planach Działania w zakresie polityki społecznej, przewidzianych do wdrożenia w cyklach trzyletnich w latach 2005-2007; 2008-2010; 2011-2013; pokrywających się czasowo z Narodowym Planem Rozwoju na lata 2007-2013 i Narodową Strategią Polityki Społecznej na lata 2007-2013.

Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020 (obowiązującej od 01.01.2006r.)- przyjętej Uchwałą Sejmiku Województwa Lubelskiego Nr XXXVI/530/05 w dniu 4 lipca 2005r. Konieczność aktualizacji wynikała z takich przesłanek jak:

- kwestie metodologiczne (ujednolicenie horyzontu czasowego i struktury wszystkich strategii wojewódzkich, uzupełnienie danych statystycznych),
- akceptacja w sprawie zastąpienia dotychczasowego Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego przez 16 Regionalnych Programów Operacyjnych w nowej edycji funduszy strukturalnych 2007-2013, dla których strategię mają być podstawą,
- potrzeba uwzględnienia w strategii obok spójności gospodarczej i społecznej także spójności terytorialnej,
- potrzeba uwzględnienia zapisów Strategii Lizbońskiej na poziomie regionalnym,
- nowe przesłanki prawne polityki regionalnej,
- zwielokrotnione środki na rozwój regionalny w latach 2007-2013,
- konieczność uwzględnienia nowych prognoz (np. demograficznej),
- konieczność zintegrowania polityk sektorowych (szczególnie rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa) na poziomie regionalnym,
- wyższa ranga współpracy transgranicznej.

Strategii Rozwoju Powiatu Zamojskiego na lata 2007-2015- strategia rozwoju powiatu jest kluczowym elementem planowania rozwoju lokalnego.

Jest to dokument, którego celem jest wskazanie wizji oraz strategicznych kierunków rozwoju powiatu. Strategia jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania powiatem. Pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości w poczynaniach władz powiatu, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Strategia umożliwia również efektywne gospodarowanie własnymi, zwykle ograniczonymi zasobami, takimi jak środowisko przyrodnicze, zasoby ludzkie, infrastruktura czy też środki finansowe.

Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim-opracowanej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu - jednostkę realizującą zadania powiatu z zakresu polityki parorodzinnej, pomocy społecznej oraz wspierania osób niepełnosprawnych. W proces tworzenia strategii zostały zaangażowane również gminne ośrodki pomocy społecznej realizujące swoje zadania na rzecz społeczności lokalnej. Na podstawie diagnozy społecznej opracowano plan działań zmierzających do poprawy sytuacji społeczno- ekonomicznej mieszkańców powiatu stanowiący cel niniejszego opracowania. Zważywszy na fakt, że istotą każdego społeczeństwa jest przemiana, założono konieczność ciągłych prac na strategią rozwiązywania problemów społecznych zarówno w celu i aktualizacji, jak i obserwacji kierunków zmian życia społecznego, stanowiących podłoże do formowania problemów społecznych.

Podstawy prawne dotyczące systemu pomocy społecznej w Polsce

Przygotowując strategię rozwiązywania problemów społecznych w gminie oprócz wymienionych powyżej dokumentów wykorzystano także szereg zapisów zawartych w ustawach odnoszących się bezpośrednio do rozwoju społecznego i rozwiązywania problemów.

Podstawowym aktem prawnym jest ustawa określająca warunki prawne i organizację systemu pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 115 poz 728 z 2008r.)¹. Ustawa o pomocy społecznej wymienia:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej;
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania;
- 3) organizację pomocy społecznej;
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Zgodnie z ustawą, pomoc społeczna jest elementem polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art.2.1). Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi. Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi (art.2.2).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności

¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2008r. Nr 115 poz. 728)

człowieka (art.3.1). Ustawa wymienia również przypadki, w jakich udziela się pomocy społecznej. Według ustawy (art.7), pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 8) potrzeby ochrony miecierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo- wychowawcze;
- 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

System pomocy społecznej określają następujące ustawy: Ustawa o świadczeniach rodzinnych² regulująca nowy system poza ubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości ze środków budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej. Zamiast tak jak dotychczas, szeregu różnych, niezależnych od siebie świadczeń, ustawa ta wprowadza tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, które zastępują obecnie zasiłki i świadczenia (np. zasiłek wychowawczy, świadczenie z funduszu alimentacyjnego, jednorazowy zasiłek macierzyński z pomocy społecznej, gwarantowany zasiłek okresowy).

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym³stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem. Ustawa kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia dla tych grup. Regulacja ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców. Tym osobom ustawa oferuje zatrudnienie socjalne, rozumiane jako uczestnictwo w „inkubatorach społecznych”- Centrach Integracji Społecznej- lub jako wspieranie zatrudnienia socjalnego u przedsiębiorców, w Centrach Integracji Społecznej, bądź w ramach własnej działalności gospodarczej w formie spółdzielni.

² Ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2003r. Nr228 poz2255 z późn. zm.).

³ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2003r. Nr 122 poz.1143).

Drugą formą pomocy przewidzianą w ustawie jest wspieranie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu. Wsparcie może polegać na skierowaniu danej osoby przez powiatowy urząd pracy do pracy u przedsiębiorcy. W tej sytuacji pracodawca zobowiązuje się do zatrudnienia danej osoby przez okres 18 miesięcy, zaś powiatowy urząd pracy do refundowania ze środków Funduszu Pracy przedsiębiorcy części wynagrodzenia przez pierwsze dwanaście miesięcy.

Ustawa powołuje do życia Centra Integracji Społecznej, w których osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, np. bezdomne lub uzależnione od alkoholu, będą mogły liczyć na zatrudnienie socjalne. Osoby te będą przebywały w centrach od 1 do 1,5 roku oraz będą otrzymywały pieniądze za wykonaną pracę. W pierwszym miesiącu pracy wynagrodzenie będzie równe 40 proc. zasiłku dla bezrobotnych, a w okresie do jednego roku – 80 proc. zasiłku.

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁴, określa ona zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej, realizowanej przez instytucje rynku pracy. Instytucje te mają na celu wprowadzenie pełnego i produktywnego zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich, osiągnięcia wysokiej jakości pracy, wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej.

Według ustawy o ochronie zdrowia psychicznego⁵ ochronę tą zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne. W świetle ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

- 1/ promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
- 2/ zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- 3/ kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Uchwalona w dniu 24 kwietnia 2003r. ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁶ jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce.

Obszary, które reguluje ustawa to:

- prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego),

⁴ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku (Dz.U. Nr 99, poz.1001).

⁵ Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 1994r. Nr 111 poz.553 z późn.zm.)

⁶ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2004r. o pożytku publicznym i wolontariacie (Dz.U. z 2003r. Nr 96 poz.873).

- uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego),
- nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego,
- wolontariat.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi⁷ stanowi, że „organy władzy i administracji państwowej są obowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałaniu i usuwaniu następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy”⁸ (art.11). rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholowym w społecznościach lokalnych. Ustawodawca w art. 4[1] ust 1 stanowi „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do gmin”⁹. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych¹⁰ dotyczy ona osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności. Ustawa w sposób szczególny mówi o: poziomie i sposobie naliczania najniższego wynagrodzenia, określeniu osoby niepełnosprawnej bezrobotnej lub osoby niepełnosprawnej poszukującej pracy, organizacjach pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, poziomie przeciętnego wynagrodzenia, uczestnictwie w życiu społecznym osób niepełnosprawnych, sposobie obliczania wskaźnika zatrudnienia, warunkach pracy chronionej oraz możliwościach uzyskania statusu zakładu pracy chronionej przystosowaniu stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej.

II. Bilans otwarcia (lub charakterystyka społeczno-demograficzna)

1. Charakterystyka Gminy Szczepleszyn

⁷ Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nowelizowana dnia 28 marca 2003r. (Dz.U. z 1984r. Nr 35 poz.230 z późn.zm.).

⁸ Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nowelizowana dnia 28 marca 2003r. (Dz.U. z 1984r. Nr 35 poz.230 z późn.zm.).

⁹ tamże.

¹⁰ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. (Dz.U. z dnia 09.10.1997r., Nr 123, poz. 776 z późn.zm.).

Położenie i walory naturalne

Gmina Szczepieszyń położona jest w południowej części woj. lubelskiego i zachodniej powiatu zamojskiego. Obszar Gminy otacza miasto Szczepieszyń – siedzibę Urzędu Miejskiego, oddaloną od Zamościa o 22 km w kierunku zachodnim. Ponadto Szczepieszyń jest ośrodkiem turystycznym na terenie otuliny RPN oraz Szczepieszyńskiego Parku Krajobrazowego

Gmina graniczy:

- od północy z gminami: Nielisz i Sulów;
- od zachodu z gminą Radecznica;
- od południa z miasto-gminą Zwierzyniec;
- od wschodu z miasto-gminą Zamość;

Położona jest na przecięciu ważnych szlaków komunikacyjnych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. Układ przestrzenny gminy jest dość charakterystyczny. Kształtował się w oparciu o wartości naturalne środowiska przyrodniczego, a także jego dostępność komunikacyjną. Osadnictwo rozwijało się po obu stronach doliny rzeki Wieprz i jej dopływu Świnki oraz wzdłuż szlaku komunikacyjnego Zwierzyniec – Zamość. Powstał układ dwu równoległych pasów wsi ulic jednostronnie lub dwustronnie zabudowanych.

Na pasie zewnętrznym o zasadniczym znaczeniu komunikacyjnym utworzyły się: miasto Szczepieszyń, jako węzeł komunikacyjny i centrum usługowe z historycznym, małomiasteczkowym układem zabudowy oraz zespół przemysłowy „Klemensów – Bodaczów”. Drugie pasmo podkreśla linia kolei normalnotorowej i szerokotorowej, obejmująca swym zasięgiem takie miejscowości jak: Brody Małe i Brody Duże, Kol. Niedzieliska, Niedzieliska oraz Kąty I i Kąty II. Taki układ osadnictwa i komunikacji powoduje, że praktycznie każda miejscowość posiada dogodne połączenia autobusowe z Zamościem, Biłgorajem i Lublinem, a przez układ krajowy (3 przystanki) z regionem i krajem.

Miejscowości	Czas dojazdu	
	PKS, Autonaprawa	Samochód osobowy
Szczepieszyń – Zamość	30 min.	20
Szczepieszyń - Biłgoraj	50 min.	40
Szczepieszyń - Lublin	120 min.	80

Na terenie gminy przeważa własność indywidualna o zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej. Zabudowa wielorodzinna występuje w Bodaczowie w postaci bloków (rozwinęła się głównie w oparciu o zakład tłuszczowy), a także w Klemensowie, gdzie znajduje się osiedle przemysłowe (dzielnica ta powstała m.in. w oparciu o Cukrownię „Klemensów”) oraz w formie małych domów w Brodach Małych. Natomiast zabudowa kolonijna gminy związana jest z komasacją gruntów przeprowadzoną przed II wojną światową i dotyczy głównie Kol. Wielacza i Kol. Niedzieliska.

Rozpiętość wielkości poszczególnych sołectw jest bardzo duża, i przedstawia się jak przedstawia poniższa tabela

Tabela nr 1 Liczba mieszkańców w gminie (na dzień 30.06.2007)

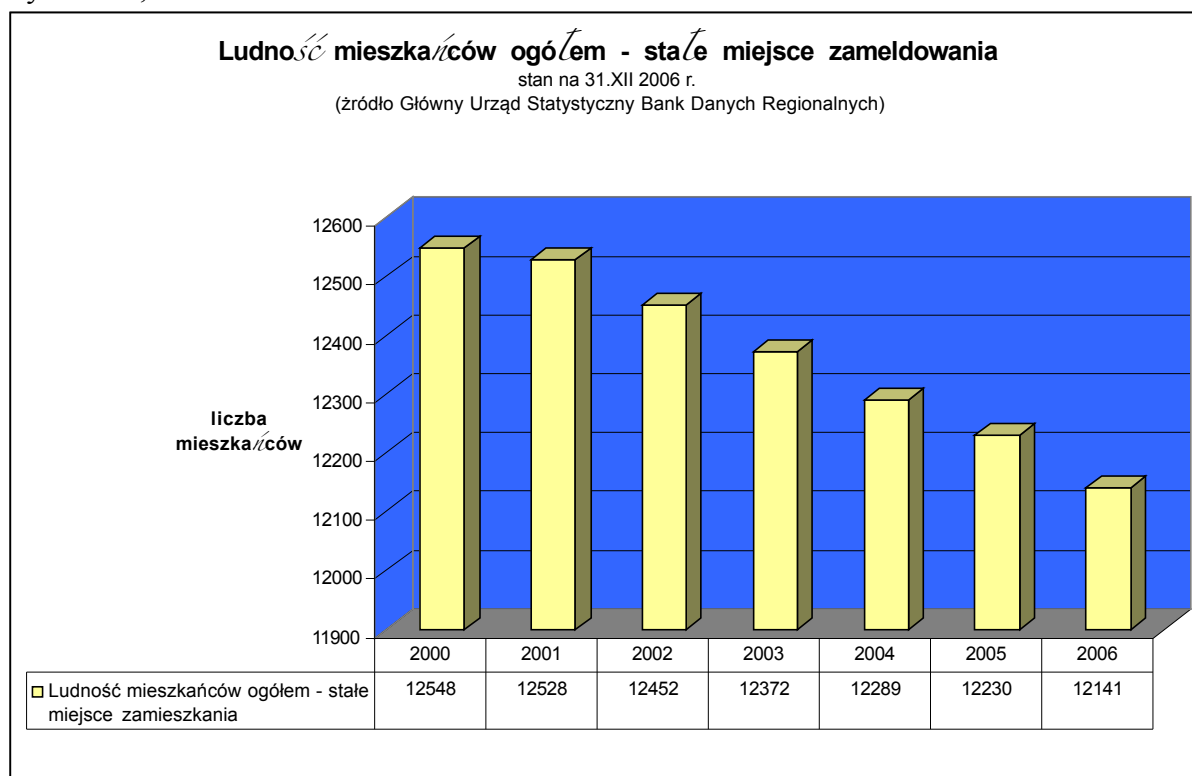
Lp.	Miejscowość	Mieszkańcy			%
		Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	
1	Szczebrzeszyn	5409	2814	2595	44
2	Kawęczyn	448	235	213	3
3	Kawęczynek	83	40	43	1
4	Brody Małe	615	306	309	5
5	Brody Duże	581	291	290	4
6	Niedzielska	932	467	465	7
7	Niedzielska Kolonia	165	80	85	1
8	Lipowiec Kolonia	19	8	11	1
9	Bodaczów	2182	1109	1073	18
10	Wielącza	708	369	339	6
11	Wielącza Kolonia	586	301	285	5
12	Wielącza Poduchowna	222	114	108	2
13	Kąty I	221	109	112	2
14	Kąty II	106	49	57	1
Razem:		12277	6292	5985	100

Ludność gminy Szczepieszyn. Wskaźnik modułu gminnego 2002-2006

(źródło: Regionalny Bank Danych)

		2002	2003	2004	2005	2006
1	Ludność na 1 km ²	100	99	99	98	97
2	Kobiety na 100 mężczyzn	106	107	106	106	106
3	Małżeństwa na 1000 ludności	5,4	5,4	5,4	5,5	4,7
4	Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,9	8,1	9,6	9,2	8,9
5	Zgony na 1000 ludności	13,1	12,4	12,2	12,5	10,8
6	Przyrost naturalny na 1000 ludności	-3,2	-4,4	-2,6	-3,3	-2,0

Średnia gęstość zaludnienia na obszarze gminy wynosi 100 osób na km², dla porównania średnia gęstość zaludnienia dla Województwa Lubelskiego wynosi 87 os/km². W porównaniu do poprzednich lat liczba ludności stale maleje i jednocześnie można zaobserwować proces starzenia się społeczeństwa gminy. Przyrost naturalny w gminie jest ujemny i w roku 2006 wynosił -2,0.

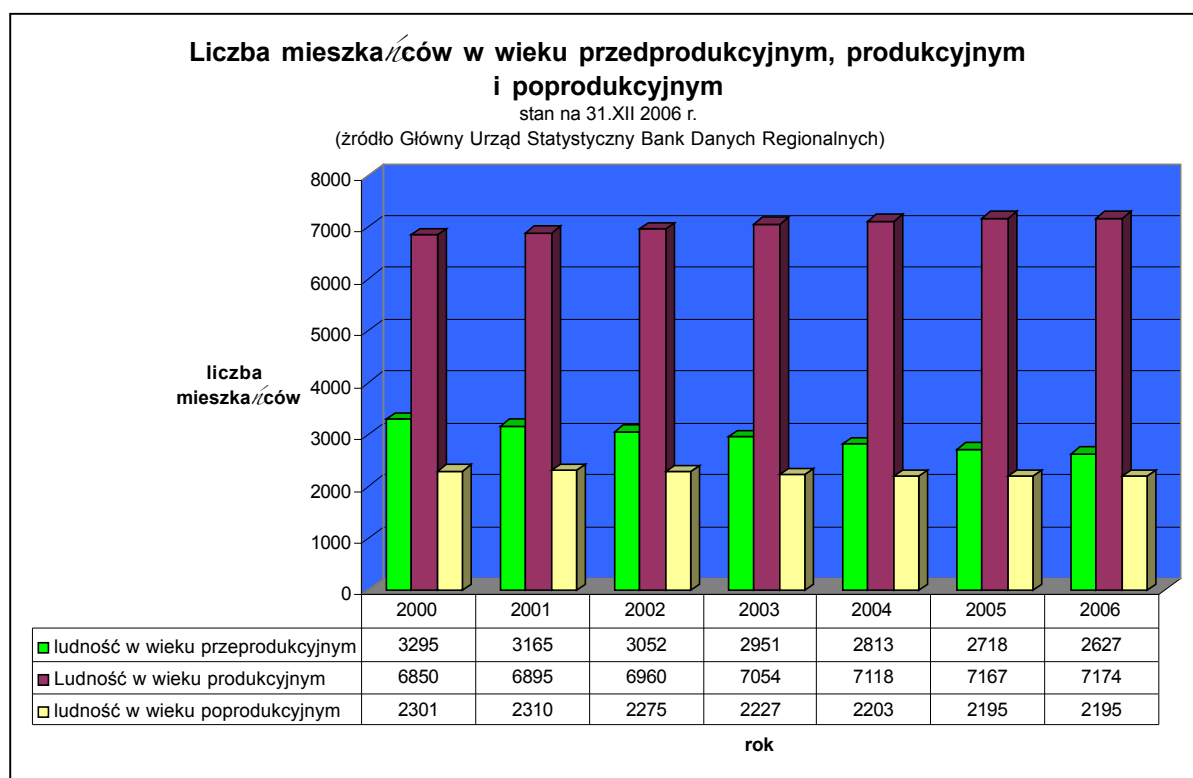

Głównym ośrodkiem usługowym dla ludności jest miasto Szczepieszyn, gdzie mieści się siedziba administracji gminy. Ośrodkami wspomagającymi o rozwiniętych usługach są: w części zachodniej gminy – Brody Małe, a w części wschodniej Klemensów i Bodaczów.

Stan i charakterystyka zaludnienia na terenie gminy Szczebrzeszyn w latach 2000-2006

(źródło: Urząd Miejski Szczebrzeszyn)

Wyszczególnienie	2000	2003	2006
Liczba mieszkańców ogółem:	12804	12543	12314
w wieku przedprodukcyjnym	3101	3109	3078
w wieku produkcyjnym:	7298	7137	7019
- w tym kobiety	3722	3639	3579
- mężczyźni	3576	3498	3440
w wieku poprodukcyjnym	2305	2297	2217

1.2. Wymiar społeczno-gospodarczy

Na terenie gminy Szczebrzeszyn podstawową formą działalności jest rolnictwo. Na obszarze 8992 ha funkcjonuje 2683 gospodarstw, przy czym 86% znajduje się w rękach indywidualnych właścicieli z tego 1725 właścicieli gospodarstw rolnych prowadzą wyłącznie działalność rolniczą i to jest jedynym ich źródłem utrzymania.

Największe zakłady w sferze produkcji materialnej położone na terenie gminy lub w jej sąsiedztwie to: Zakłady Tłuszczowe w Bodaczowie Sp. z o.o. zatrudniające 250 osób. W ostatnich latach doszło do intensywnego rozwoju drobnych form przedsiębiorczości. Są one

najczęściej realizowane w formie działalności gospodarczej osób fizycznych lub spółek. Jako ważny element gospodarki gminy mogą stanowić alternatywną drogę rozwoju dla części gospodarstw rolnych. Na terenie gminy i miasta funkcjonują ogółem:

434 podmiotów gospodarczych w tym:

- handel - 189
- usługowe - 131
- transport - 13
- produkcja - 29
- gastronomia - 11
- pozostałe - 61

Większość przedsiębiorstw występujących w mieście i gminie to przedsiębiorstwa małe o charakterze rodzinnym.

Zdecydowanie najwięcej firm posiada status osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Stanowią one 95% wszystkich przedsiębiorców w gminie. W zdecydowanej większości tych firm pracuje do 5 osób. Pomimo, że liczbowo stanowią one duży procent, to jednak stwarzają miejsca pracy tylko dla 25 % ogółu zatrudnionych. Ze względu na niski kapitał tych firm, jak również stosunkowo niewielki zysk, nie oferują one zbyt atrakcyjnych warunków pracy. Stosownie wydaje się wspieranie rozwoju małych przedsiębiorstw co w efekcie wpłynie na przyrost miejsc pracy i podwyższenia stopy życiowej społeczności lokalnej. W strukturze podmiotów obserwuje się największy udział firm o charakterze handlowym.

Wykaz większych przedsiębiorstw na terenie gminy Szczecbrzeszyn

Nazwa przedsiębiorstwa	Rodzaj produkcji	Liczba zatrudnionych osób
Zakłady Tłuszczowe w Bodaczowie Sp. z o.o. 22-460 Szczecbrzeszyn	Produkcja oleju roślinnego i margaryny	250
Przedsiębiorstwo Produkcyjno Usługowe „Inwex” Sp. z o.o. ul.Boczna 72, 22-460 Szczecbrzeszyn	Roboty ogólnobudowlane, stacja paliw	35
„Trimex” Sp. z o.o. w Brodach Małych	Produkcja i sprzedaż mebli ogrodowych drewnianych	100

W mieście odczuwalny jest brak dużych inwestorów i nowych inwestycji gospodarczych. Słabo zróżnicowana jest struktura przemysłu, brakuje zakładów stosujących nowoczesne technologie. Ma to niewątpliwie znaczący wpływ na niski poziom dochodów mieszkańców, a pośrednio na wysoką stopę bezrobocia. W jego następstwie nie zmniejsza się krąg osób uzależnionych od różnych form pomocy społecznej

Główne zakłady pracy na terenie gminy Szczepieszyn

Nazwa zakładu	Rodzaj produkcji	Liczba zatrudnionych osób
Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Szczepieszynie Ul. Gorajska 51 , 22-460 Szczepieszyn	Usługi komunalne, roboty ogólnobudowlane	49
Rejonowy Szpital w Szczepieszynie Ul.Klukowskiego	Usługi medyczne, leczenie	194
Jednostka Ratowniczo—Gaśnicza Państwowej Straży Pożarnej w Szczepieszynie , ul.Partyzantów 35	Usługi ratowniczo-gaśnicze	34
Urząd Pocztowy Ul.Zamojska 13	Usługi pocztowe	14
Bank Spółdzielczy w Szczepieszynie Ul.Pl.Kościuszki 31	Usługi bankowe	26
PKO BP Oddział w Szczepieszynie Ul.Pl.Kościuszki 45	Usługi bankowe	12
Spółdzielnia Transportowo-Handlowa w Szczepieszynie, ul.Lubelska	Usługi transportowe oraz handel	16
Młyn Zbożowy w Szczepieszynie ul.Klukowskiego	Skup i przemiał zbóż	16

Zakłada się, że w najbliższych latach, z powodu rozszerzającej się sukcesywnie z roku na rok oferty turystycznej gminy oraz zwiększającej się liczby wypoczywających turystów, w gminie Szczepieszyn najszybciej będzie rosła liczba osób zatrudnionych w handlu i usługach. Na terenie gminy występuje niedobór podmiotów gospodarczych świadczących usługi gastronomiczne i obiektów hotelowych.

1.3. Charakterystyka bezrobocia

Bezrobocie jest zjawiskiem złożonym o wymiarze ekonomicznym i społecznym, a jego konsekwencje są odczuwalne przez jednostki, ich rodziny oraz całe społeczeństwo. Poza

bezrobociem jawnym istnieje tzw. bezrobocie ukryte dotyczące osób, które nie figurują w statystykach urzędu pracy.

Bezrobocie to zjawisko polegające na istnieniu w społeczeństwie kategorii osób, które są pozbawione stałej pracy zarobkowej, chociaż jej potrzebują. Bezrobocie ma ujemne skutki dla społeczeństwa. Są nimi: duże koszty świadczeń socjalnych, niewykorzystanie zdolności do pracy i umiejętności osób bezrobotnych, poczucie zagrożenia utratą pracy ludzi zatrudnionych i niebezpieczeństwo zwiększenia się zjawisk niepożądanych.

Bezrobocie jest dominującym problemem dla wielu osób i rodzin zamieszkałych na terenie gminy Szczepieszyń. Konsekwencją bezrobocia jest pogorszenie się stanu zdrowia fizycznego i psychicznego społeczeństwa, wzrost przestępczości i patologii. Długotrwały okres pozostawania bez pracy wpływa na obniżenie aktywności, zahamowanie rozwoju osobowości, rodzi obojętność i frustrację. W efekcie powoduje wycofanie się z życia społecznego, zerwanie dotychczasowych więzi towarzyskich, niekiedy rozpad rodziny, społeczną izolację oraz brak wiary we własne możliwości. Sytuacja taka negatywnie oddziałuje na funkcjonowanie osób i rodzin.

Skalę bezrobocia w gminie Szczepieszyń najlepiej odzwierciedlają dane pochodzące z Powiatowego Urzędu Pracy.

Tabela nr 2 Stan bezrobocia w latach 2003-2007

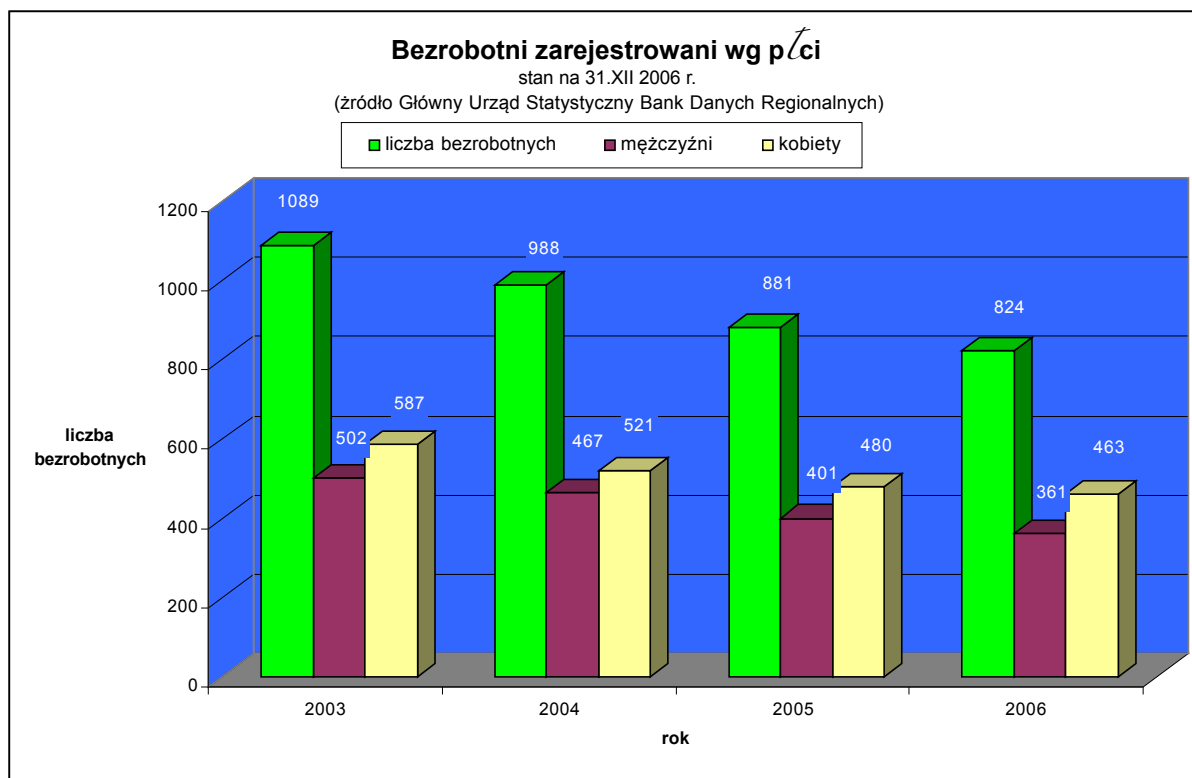
2003		2004		2005		2006		2007	
ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem
1089	K- 587 M -502	988	K-521 M-467	881	K-480 M-401	824	K-463 M-361	688	K-402 M-286

Tabela nr 3. Bezrobotni z prawem do zasiłku w latach 2003-2007

2003		2004		2005		2006		2007	
ogółem	kobiet	ogółem	kobiet	ogółem	kobiet	ogółem	kobiet	ogółem	kobiet
66	24	80	16	41	16	60	29	39	11

Dane poniżej dotyczą stanu bezrobocia na dzień 30.09.2007r.

Wykształcenie	Ogółem	W tym kobiet
wyższe	51	39
Średnie zawodowe	146	99
Ogólnokształcące	91	63
Zasadnicze zawodowe	219	104
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	159	68

Powiatowy Urząd Pracy przeciwdziała bezrobociu w oparciu o obowiązujące ustawodawstwo. Aktualnie przewiduje ono następujące formy aktywizacji zawodowej:

- przygotowanie zawodowe,
- prace interwencyjne,
- staż,
- szkolenia,
- roboty publiczne
- prace społecznie użyteczne

W celu zminimalizowania problemu bezrobocia wskazane jest zintegrowanie działań PUP z instytucjami, organizacjami i podmiotami funkcjonującymi na rynku pracy w kierunku tworzenia miejsc pracy i zwiększenie środków finansowych na aktywizację osób bezrobotnych.

2. Infrastruktura społeczna Gminy Szczepieszyn

Ośrodek Pomocy Społecznej zajmuje się realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej zgodnie z zasadami obowiązującego prawa. W 2007 roku z pomocy społecznej korzystało 1313 osób. Analiza sytuacji społeczno- bytowej w Gminie Szczepieszyn na rok 2007 pozwala wyszczególnić powody świadczenia pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej, należą do nich:

- ubóstwo (136 rodzin)
- sieroctwo (1 rodzina)

- bezdomność (2 rodziny)
- potrzeba ochrony macierzyństwa (13 rodzin), w tym wielodzietność (4 rodziny)
- bezrobocie (268 rodzin)
- niepełnosprawność (68 rodzin)
- długotrwała lub ciężka choroba (23 rodziny)
- bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (121 rodzin), w tym rodziny niepełne (55 rodzin) i rodziny wielodzietne (66 rodzin)
- przemoc w rodzinie (5 rodzin)
- alkoholizm (16 rodzin)
- narkomania (1 rodzina)
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (3 rodziny)
- zdarzenie losowe (7 rodzin)

Najczęściej pomoc społeczna udzielana jest ze względu na ubóstwo, bezrobocie, długotrwałą lub ciężką chorobę, a także niepełnosprawność.

Opiekę medyczną w gminie zapewnia Przychodnia Rejonowa w Szczepieszynie, która świadczy usługi medyczne w 6 poradniach- Poradnia Neurologiczna, Okulistyczna, Chirurgiczna, Laryngologiczna, Położniczo-Ginekologiczna, Urazowa i Rehabilitacyjna. W Szczepieszynie jest także zlokalizowany Szpital Rejonowy, który zapewnia specjalistyczne usługi medyczne. W chwili obecnej działają 3 oddziały- chorób wewnętrznych, chirurgia, ginekologia, łączna ilość łóżek 64. Budynek szpitala jest po remoncie w dobrym stanie technicznym.

W 2008 roku hospitalizowano 2453 pacjentów w tym 874 pacjentów z terenu Gminy Szczepieszyn, najczęstsza przyczyna hospitalizacji były choroby z grupy:

- choroby układu krążenia,
- choroby niewydolności płuc,
- cukrzyca,
- obserwacja ciąży,
- choroby układu płciowego,
- choroby układu moczowego,
- choroby przewodu pokarmowego,
- urazy.

Na Izbie Przyjęć Szpitala- przyjmują się pacjentów z nagłym zachorowaniem z terenu Gminy, Gmin ościennych oraz turystów. Podstawową opiekę medyczną zapewnia również Ośrodek Zdrowia w Bodaczowie.

W ramach świadczeń zdrowotnych wprowadzono programy profilaktyczne:

- wczesnego wykrywania raka szyjki macicy

- chorób układu krążenia
- gruźlicy

Na terenie Gminy Szczepieszyń znajdują się również instytucje, oprócz wyżej wymienionych, świadczące pomoc na rzecz osób potrzebujących, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, uzależnionych od substancji psychoaktywnych. Należą do nich:

- Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla osób uzależnionych i ofiar przemocy. W punkcie udzielane są porady psychologiczne, terapeutyczne i prawne:
 - 2005r. udzielono porad indywidualnych 375 osobom
 - 2008r. udzielono porad indywidualnych 220 osobom
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
 - 2007 r. -53 osoby
 - 2008r.- 44 osoby

Zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 roku „O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi” samorząd gminny zobowiązany jest do prowadzenia działań mających na celu profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz integracji osób uzależnionych.

Główne zadania te obejmują:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu
- udzielanie pomocy psychologicznej i prawnej rodzinom z problemem alkoholowym
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej przeciwdziałającej alkoholizmowi i narkomanii wśród dzieci i młodzieży
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących reklam napojów alkoholowych i zasad ich sprzedaży
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizuje swe zadania głównie dzięki dochodom gminy z opłat za wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

Główne cele szkolnych programów profilaktyki skupiają się na następujących zagadnieniach:

- eliminowanie lub zmniejszenie wśród uczniów zachowań związanych z używaniem substancji psychoaktywnych
- promowanie postaw prozdrowotnych
- rozpowszechnianie pozytywnych wzorów osobowościowych
- szkolenie nauczycieli i pedagogów związane z wdrażaniem nowoczesnych i adekwatnych do potrzeb technologii profilaktycznych.

W ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Szczepieszynie stale wskazuje się:

- organizację profilaktycznych zajęć pozalekcyjnych
- prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych dla uczniów z zaburzeniami w zachowaniu
- organizowanie otwartych imprez szkolnych i środowiskowych mających charakter edukacyjny i profilaktycznych, konkursów tematycznych, spektakli teatralnych
- organizowanie obozów profilaktycznych i socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

Badania Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie donoszą, że w Polsce jest ok. 600-700 tysięcy osób uzależnionych od alkoholu. Stanowi to 2%-3% populacji. Natomiast w placówkach leczenia odwykowego zarejestrowanych jest 8%-10% wszystkich uzależnionych.

Infrastruktura techniczna

2.1 Infrastruktura edukacyjna

Na terenie gminy Szczepieszyna funkcjonują następujące placówki oświatowe:

1. Szkoła Podstawowa Nr 1 w Szczepieszynie
2. Szkoła Podstawowa Nr 3 w Szczepieszynie
3. Szkoła Podstawowa w Bodaczowie
4. Szkoła Podstawowa w Niedzieliskach
5. Szkoła Podstawowa w Wielączy Kolonii
6. Szkoła Podstawowa w Wielączy
7. Gimnazjum w Szczepieszynie
8. Gimnazjum w Bodaczowie
9. Przedszkole Samorządowe w Szczepieszynie
10. Przedszkole Samorządowe w Bodaczowie
11. Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Szczepieszynie
12. Liceum Ogólnokształcące w Szczepieszynie
13. Państwowa Szkoła Muzyczna w Szczepieszynie

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba Pracowników pedagogicznych	Liczba pracowników obsługi
1	Szkoła Podstawowa Nr 1 w Szczebrzeszynie	378	36	16
2	Szkoła Podstawowa Nr 3 w Szczebrzeszynie	82	16	2
3	Szkoła Podstawowa w Bodaczowie	167	19	4
4	Szkoła Podstawowa w Niedzieliskach	83	14	3
5	Szkoła Podstawowa w Wielączy Kolonii	63	10	1
6	Szkoła Podstawowa w Wielączy	84	13	3
7	Gimnazjum w Szczebrzeszynie	330	30	9
8	Gimnazjum w Bodaczowie	157	16	4
9	Przedszkole Samorządowe w Szczebrzeszynie	56	11	6
10	Przedszkole Samorządowe w Bodaczowie	19	8	4

Gwałtownie zmniejszająca się liczba uczniów stwarza konieczność podjęcia działań mających na celu dostosowanie do obecnej sytuacji oraz zaplecza finansowego Gminy Szczebrzeszyn. Rozbudowa szkolnej bazy sportowej, zakup nowoczesnych pomocy naukowych pozwoli chociaż w pewnym stopniu wyrównać szanse edukacyjne.

W niektórych placówkach należy przeprowadzić remonty; nowa elewacja, wymiana okien, instalacji grzewczych. Potrzebne także są rozbudowy, powstanie nowych sal zajęć i modernizacja tych już istniejących. Wymagane jest stworzenie boisk i sal gimnastycznych.

2.2 Infrastruktura sportowa i kultury

Działalność w zakresie upowszechniania kultury oraz edukacji kulturalnej wśród różnych grup wiekowych społeczeństwa naszej gminy prowadzi głównie Miejski Dom

Kultury w Szczebrzeszynie oraz Gminna Biblioteka Publiczna. Stałe formy pracy w Miejskim Domu Kultury prowadzi 3 instruktorów na pełnych etatach oraz Dyrektor.

Przy Domu Kultury działają:

- Klub Seniora
- Orkiestra Dęta
- Sekcja teatralna
- Zespoły wokalne + soliści
- Klub Tańca Nowoczesnego
- Koła Plastyczne.

We wszystkich imprezach zorganizowanych przez MDK rokrocznie bierze udział kilka tysięcy mieszkańców naszej gminy w szczególności dzieci i młodzież. Udało się przeprowadzić wiele ciekawych przeglądów, konkursów i festiwali. Na uwagę zasługują imprezy, których organizatorem był Dom Kultury, były to m.in.:

- koncert zespołów młodzieżowych w Szczebrzeszynie,
- I Powiatowy festiwal piosenki dziecięcej i młodzieżowej „Rozśpiewany Chrzyszcz”
- koncert na powitanie wakacji, z okazji 25-lecia Pontyfikatu Jana Pawła II
- wigilia dla samotnych
- otwarte warsztaty tańca dla tancerzy oraz instruktorów tańca z woj. lubelskiego
- finałowy turniej mistrzostw woj. lubelskiego w tańcach dyskotekowych.

Mieszkańcy gminy mają do swojej dyspozycji bibliotekę w Szczebrzeszynie i filię zlokalizowaną w Brodach Małych. Księgozbiór liczy 14787 wolumenów o charakterze uniwersalnym, obejmującym różne dziedziny wiedzy. Czytelnicy to grupa 1048 osób rocznie. Oprócz możliwości wypożyczania książek Biblioteka oferuje dostęp do Internetu z programie ministerialnego „Ikonka”.

Działalność kulturalną na terenie gminy Szczebrzeszyn pełnią również obiekty OSP w których są pomieszczenia wykorzystywane jako świetlice i kluby z okazji różnego rodzaju imprez: zebrania, wesela lub zabawy ludowe. Oprócz niesienia pomocy np. w przypadku pożaru lub innych zdarzeniach losowych, strażacy organizują również zawody strażackie, biorą udział w różnych imprezach kulturalnych odbywających się na terenie gminy.

III. Diagnoza problemów społecznych w Gminie Szczebrzeszyn

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2007r.

Powody trudnej sytuacji materialnej	Liczba rodzin	W tym: na wsi	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	136	57	497
Bezrobocie	268	156	1210
Długotrwała lub ciężka choroba	23	9	49
Niepełnosprawność	68	34	147
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego	121	67	605
Potrzeba ochrony macierzyństwa	13	5	58
Sieroctwo	1	0	1
Alkoholizm	16	11	61
Przemoc w rodzinie	5	3	27
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	2	4
Bezdomność	2	0	2
Trudności w przystosowaniu się do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0
Narkomania	1	0	1

Dane z tabeli na podstawie sprawozdań opracowanych przez OPS

1. Ubóstwo¹¹

Ubóstwo to pojęcie ekonomiczne i socjologiczne opisujące brak dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb jednostki, w szczególności w zakresie: jedzenia, schronienia, ubrania, transportu i podstawowych potrzeb kulturalnych i społecznych.

Zasięg ubóstwa przyjmuje różne wartości zależnie od przyjętych definicji. Ubóstwo spowodowane jest wysokim bezrobociem, niskimi wynagrodzeniami i świadczeniami emerytalno- rentowymi, z których niejednokrotnie utrzymują się bezrobotni wraz z całymi rodzinami.

Zwiększające się trudności na rynku pracy oraz utrzymująca się od wielu lat niekorzystna sytuacja finansowa gospodarstw powiązanych z rolnictwa to głównie czynniki, które wpłynęły na pogorszenie się sytuacji materialnej części rodzin w Gminie Szczebrzeszyn. Niedostatek materialny sprawia, że rodziny ograniczają kształcenie dzieci, wzrasta możliwość pojawienia się problemów alkoholowych i zaburzeń o charakterze niedostosowania społecznego.

Wyróżnia się kilka kategorii ubóstwa:

¹¹ Adam Kuzynowski Polityka społeczna. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa

ubóstwo absolutne

ubóstwo względne

ubóstwo subiektywne

ubóstwo ustawowe- w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej

luka dochodowa

W Polsce minimum socjalne szacowane jest przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych od 1981r. na podstawie uchwały Rady Ministrów (było jednym z postulatów zgłaszanych w Porozumieniach Sierpniowych). IPiSS ustala wartość koszyka minimum socjalnego oddzielnie dla 6 typów pracowniczych gospodarstw domowych (od rodziny 1- osobowej do 5- osobowej) oraz 2 typów gospodarstw emeryckich (1- i 2- osobowych). Koszyk minimum socjalnego określony jest ilościowo (minimalna ilość danych dóbr i usług według norm zużycia, zalecanych przez naukowców) i wartościowo (koszt nabycia danych ilości dóbr i usług). W ten sposób otrzymujemy obraz niezbędnych kosztów utrzymania gospodarstw domowych na poziomie standardu minimum socjalnego.

2. Bezrobocie¹²

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym, polegającym na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów.

Pod pojęciem bezrobotnego można rozumieć osobę niezatrudnioną, nie prowadzącą działalności gospodarczej i nie wykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia (w pełnym lub nie pełnym wymiarze pracy). Jest to szeroka definicja. Natomiast wąską stosują państwowe Urzędy Pracy (powiatowe lub wojewódzkie).

Według ustawy z dnia 14 grudnia 1994r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu pojęcie bezrobotny oznacza osobę niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia pracy w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie uczącą się w systemie dziennym, zarejestrowaną w właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) urzędzie pracy, jeżeli:¹³

- ukończyła 18 lat, z wyjątkiem młodocianych absolwentów.
- kobieta nie ukończyła 60, a mężczyzna 65 lat,
- nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy,
- nie pobiera zasiłku przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego lub wychowawczego,

¹² tamże.

¹³Ustawa z 14 grudnia 1994r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, (Dz.U. Nr 25, poz.131 z 1997 r. z późn. zm.)

- nie jest właścicielem lub posiadaczem nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych powyżej 2 ha przeliczeniowego,
- nie jest osobą niepełnosprawną, której stan zdrowia pozwala na podjęcie zatrudnienia co najmniej w połowie obowiązującego czasu pracy,
- nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności,
- nie uzyskuje miesięcznie dochodu w wysokości przekraczającej połowę najniższego wynagrodzenia.

Stopa bezrobocia jest to iloraz bezrobotnych przez aktywnych zawodowo w danej kategorii ludności. Aktywni zawodowo definiowani są przez GUS jako osoby pracujące plus osoby poszukujące pracy plus bezrobotni plus niepełnosprawni (z możliwością zatrudnienia w niektórych zawodach). Natomiast do aktywnych zawodowo cywili nie wlicza się pracowników: wojska, policji oraz służb ochrony państwa.

W gminie Szczepleszyn zarejestrowanych jest 688 bezrobotnych w tym 402 kobiety.¹⁴

Liczba osób z prawem do zasiłku: 39

Liczba osób długotrwale bezrobotnych: 190

Liczba osób bezrobotnych do 25 roku życia: 153

Stopa bezrobocia w kraju wynosi 18,9% natomiast w gminie Szczepleszyn 5,73%.

3. Niepełnosprawności długotrwała lub ciężka choroba

Niepełnosprawność – długotrwały stan, w którym występują pewne ograniczenia w prawidłowym funkcjonowaniu człowieka. Ograniczenia te spowodowane są na skutek obniżenia sprawności funkcji fizycznych lub psychicznych. Jest to także uszkodzenie, czyli utrata lub wada psychiczna, fizjologiczna, anatomiczna struktury organizmu. Utrata ta może być całkowita, częściowa, trwała lub okresowa, wrodzona lub nabyta, ustabilizowana lub progresywna. Niepełnosprawność jest jednym z poważniejszych zjawisk i problemów współczesnej cywilizacji. Powszechność tego zjawiska stawia przed państwem obowiązek podejmowania działań zapobiegających powstawania niepełnosprawności oraz łagodzenia jej skutków.

W uchwale z dnia 1 sierpnia 1997r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uznał, że osoby niepełnosprawne nie mogą podlegać dyskryminacji. Prawa te wynikają z Konstytucji RP, Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Konwencji Praw Dziecka, Standardowych Zasad Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych, aktów prawa międzynarodowego i wewnętrznego. Ustawy

¹⁴ Dane z PUP Zamość, stan na koniec IV kwartału 2007r.

Kompetencyjne nakładają na organ administracji rządowej i samorządowej obowiązki określone w celu realizacji tych praw.

Według klasyfikacji GUS zbiorowość osób niepełnosprawnych dzieli się na 2 podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne prawnie tj. takie, które posiadają odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony,
- osoby niepełnosprawne tylko biologicznie tj. takie, które nie posiadają, ale mają całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych

Osoby niepełnosprawne to osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia codzienne życie, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych. Mogą one uzyskać orzeczenie o swojej niepełnosprawności.

Orzeczenie o niepełnosprawności wydane jest na podstawie wniosku osoby zainteresowanej, przedstawiciela ustawowego tej osoby, zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia wydanego przez lekarza, pod którego opieką znajduje się wnioskodawca. Osoby niepełnosprawne, które nie ukończyły 16 roku życia zalicza się do osób niepełnosprawnych, natomiast z chwilą ukończenia 16 roku życia zaliczane są do jednego ze stopni niepełnosprawności tj.:

- znacznego
- umiarkowanego
- lekkiego

Rodzaje niepełnosprawności:

1. Obniżona sprawność sensoryczna (zmysłowa)- brak, uszkodzenie lub zaburzenie funkcji analizatorów zmysłów (są to m.in. osoby niewidome, niedowidzące, głuche, niedosłyszające, z zaburzeniami percepcji wzrokowej i słuchowej)

2. Obniżona sprawność intelektualna- upośledzenie umysłowe, cementacja starcza

3. Obniżona sprawność funkcjonowania społecznego- zaburzenia równowagi nerwowej, emocjonalnej oraz zdrowia psychicznego

4. Obniżona sprawność komunikowania się – utrudniony kontakt słowny (zaburzenia mowy, autyzm, jąkanie się)

5. Obniżona sprawność ruchowa- osoby z dysfunkcją narządu ruchu (wrodzoną lub nabytą)

6. Mózgowe porażenie dziecięce

7. Obniżona sprawność psychofizyczna z powodu chorób somatycznych- np. nowotwory, guz mózgu, cukrzyca, rak)

4. Alkoholizm

Zespół uzależnienia od alkoholu, zgodnie z kryteriami zawartymi w 10 edycji Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób, Urazów i Przyczyn Zgonów (ICD 10) należy definiować jego występowanie przynajmniej trzech następujących objawów, w okresie przynajmniej jednego miesiąca lub w ciągu ostatniego roku w kilkakrotnych okresach krótszych niż miesiąc:¹⁵

- silne pragnienie lub poczucie przymusu picia („głód alkoholowy”),
- powstrzymywanie się od picia, trudności w zakończeniu picia, trudności w ograniczeniu ilości wypijanego alkoholu,
- fizjologiczne objawy zespołu abstynencyjnego w sytuacji ograniczania lub przerywania picia (drżenie, nadciśnienie tętnicze, nudności, wymioty, biegunka, bezsenność, niepokój, w końcowej fazie majaczenie drżenne) lub używanie alkoholu w celu uwolnienia się od objawów abstynencyjnych,
- zmieniona (najczęściej zwiększona) tolerancja alkoholu, potrzeba spożywania zwiększonych dawek dla osiągnięcia oczekiwanego efektu,
- koncentracja życia wokół picia kosztem zainteresowań i obowiązków,
- uporczywe picie alkoholu mimo oczywistych dowodów występowania szkodliwych następstw picia.

Uzależnienie od alkoholu jest chorobą chroniczną, postępującą i potencjalnie śmiertelną. Nie jest możliwe całkowite jej wyleczenie, a jedynie zahamowanie narastania objawów i szkód zdrowotnych z nią związanych. W świetle nowoczesnej wiedzy uzależnienie od alkoholu jest chorobą wieloczynnikową, bio-psycho-społeczną, uszkadzającą funkcjonowanie człowieka w sferze somatycznej, psychologicznej, społecznej i duchowej.

Cele szkolnych programów profilaktyki koncentrują się na następujących zagadnieniach:

- a) eliminowanie lub redukowanie wśród uczniów zachowań ryzykownych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych
- b) rozwijanie postaw prozdrowotnych
- c) promowanie pozytywnych wzorów osobowościowych
- d) prowadzenie doskonalenia nauczycieli o pedagogów związanego z wdrażaniem nowoczesnych i adekwatnych do potrzeb technologii profilaktycznych.

¹⁵ Woronowicz B.T.: Alkoholizm jest chorobą, PARPA, Warszawa 1998, s.9.

5. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego¹⁶

Rodzina jest grupą osób połączonych stosunkiem małżeńskim i rodzicielskim żyjąca zwykle w jednym gospodarstwie domowym. Rodzina jest podstawowym środowiskiem gwarantującym prawidłowy rozwój dziecka i zaspokajanie jego potrzeb. Rodzina, która funkcjonuje w sposób umożliwiający swoim członkom stały rozwój, jest otwarta na kontakty z otoczeniem, relacje między członkami opierają się na szczerości i wzajemności na role i normy wyraźnie są określone i akceptowane przez poszczególnych członków uważana jest za rodzinę prawidłową. Zaburzenia w realizacji funkcji rodziny lub zanik niektórych z funkcji można nazwać dysfunkcyjnością rodziny. W sytuacjach krańcowych dochodzi do pojawienia się patologii i rozpadu rodziny. Rodziny dysfunkcyjne nie są w stanie wypełnić przypisanych im ról społecznych w zakresie wychowawczym, co odbija się na przyszłości następnego pokolenia.

Na nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny mają wpływ:

- a) trudna sytuacja materialna i mieszkaniowa,
- b) konflikty wewnątrzrodzinne spowodowane rozwodem,
- c) oziębłość emocjonalna,
- d) alkoholizm i przemoc w rodzinie,
- e) frustracja spowodowana bezrobociem

Środowiska, w których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych mogą korzystać z pomocy OPS- przyznawanej na zasadach ogólnych – takie jak: wsparcie finansowe w postaci zasiłków celowych na zaspokojenie podstawowych potrzeb, refundacji kosztów wyżywienia dzieci w szkołach itp. W rodzinach korzystających z pomocy społecznej występują trudności opiekuńczo-wychowawcze. Placówkami świadczącymi pomoc dzieciom i młodzieży, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej z powodu niewydolności opiekuńczo-wychowawczej ich rodzin są świetlice środowiskowe w Szczepieszynie i Bodaczowie utworzone w ramach Gminnego Systemu Opieki nad Dzieckiem i Rodziną, Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna i placówki opiekuńczo-wychowawcze. Z terenu Gminy Szczepieszyn w placówkach opiekuńczo- wychowawczych w 2007 r. przebywało 14 dzieci, rodziców których pozbawiono lub ograniczono prawa rodzicielskie. Natomiast w rodzinach zastępczych przebywa 7 dzieci. W przypadkach trudnych, będą tworzone zespoły interdyscyplinarne, w skład takiego zespołu będą wchodzić: policjant, psycholog, pracownik socjalny i wychowawca klasy, do której uczęszcza dziecko z rodziny objętą pomocą.

6. Przestępczość

Przestępczość- przez pojęcie przestępczości rozumie się zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze danej jednostki terytorialnej. Przestępczość jest zjawiskiem społecznym.

¹⁶ Barbary Cieślak „rodzina jako środowisko wychowawcze”

Charakteryzuje się następującymi cechami:

Stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego,

wyraża się we wzroście liczby osób, które popełniły przestępstwa w stosunku do ogółu ludności.

Przestępczość rozpatrywana być może również z punktu widzenia jej rozległości, intensywności, struktury i dynamiki. Przestępczość i jej poziom determinuje wiele czynników. Wśród czynników kryminogennych można wyodrębnić czynniki o charakterze szczególnym i ogólnym.

Do pierwszej grupy należy zaliczyć; cechy osobiste przestępcy, układy sytuacyjne, zachwianie sytuacyjne, zachwianie równowagi psychicznej, frustracje jednostek, grupy społecznej, rozpad więzi nieformalnych, niedomogi e działaniu organizacji formalnych, alkoholizm, rodziny dysfunkcjonalne, wadliwe działania systemu oświatowego i wychowawczego.

Do drugiej zaś nędzę, niesprawiedliwość i konflikty społeczne, nierówny podział bogactw, niski stan zdrowotny społeczeństw, dominację jednej grupy społecznej na innymi– opierającą się jedynie na bogactwie lub posiadaniu siły czy władzy, frustracje wywołaną niespełnieniem podstawowych potrzeb związanych z egzystencją ludzką, masowy wyzysk, nierówne możliwości życiowe i nieszczęścia powodowane przez człowieka, rygorystyczność kodeksów i przepisów prawnych pozostającymi w niezgodzie z poglądami społeczeństwa, przestarzałe lub nieprzychylnie ludziom ustawodawstwa stosowane w sposób sztywny wobec wielu warstw społecznych.

Ogólna liczba osób (sprawców) ujawnionych w związku z popełnieniem przestępstwa z terenu działania Posterunku Policji w Szczepieszynie:

2005r.- 188 osób

2006r.- 288 osób

2007r. – 176 osób

Główne powody zatrzymań:

- nietrzeźwi kierujący,
- rozboje i wymuszenia rozbójnicze,
- kradzieże,
- włamania,
- pobicia,

- znęcania się nad rodziną,

Liczba osób objętych dozorem policyjnym:

2005r. - 7 osób

2006r.- 9 osób

2007r. – 11 osób

IV. Analiza S.W.O.T

Analiza S.W.O.T należy do najpopularniejszych technik analizy strategicznej. Nazwa jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji, oraz zidentyfikowania szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją. Tą technikę można także zastosować do dowolnej organizacji. Wielką zaletą analizy jest zróżnicowanie czynników niezależnych od instytucji, które należy brać pod uwagę przy projektowaniu strategii lub planowaniu inwestycji.

Metoda analizy strategicznej SWOT oznacza następujące postępowanie:

- określić silne i słabe strony organizacji,
- znaleźć w otoczeniu zewnętrznym możliwości dla rozwoju firmy oraz zagrożenia,
- określić dopuszczalne kombinacje działań (strategii) wykorzystujące mocne strony oraz okazje, a jednocześnie nie angażujące słabych stron oraz unikające zagrożeń,
- ocenić dopasowanie poszczególnych kombinacji oraz ich efektywność,

- wybrać strategię charakteryzującą się najlepszym dopasowaniem oraz efektywnością¹⁷.

Metoda formułowania analizy SWOT określa kierunek analizy strategicznej, analiza ma na celu określenie wymienionych wyżej elementów. Tak więc koncepcja S.W.O.T ogranicza zakres analizy strategicznej oraz wyraźnie ją ukierunkowuje. Nie wszystkie potencjalnie siły, słabości, okazje i zagrożenia są istotne, lecz tylko te, które związane są ze strategiami możliwymi do podjęcia przez daną organizację. Można wymienić następujące potencjalne silne strony organizacji: wyróżniające ją umiejętności, odpowiednie zasoby, co powinno zostać zrobione, aby w określonej dziedzinie uzyskać określoną korzyść.

Diagnostując problemy społeczne Gminy Szczebrzeszyn należy wziąć pod uwagę zewnętrzne czynniki ograniczające rozwój polityki społecznej, mocne strony wiążące się z szansami na rozwój, a także słabe strony nieodłącznie powiązane z ograniczeniami.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> * potencjał demograficzny- znaczna część ludności w wieku produkcyjnym * walory turystyczne Gminy- park krajobrazowy, nieskażone środowisko naturalne, * bogata tradycja historyczno-kulturowa * płody rolne wysokiej jakości 	<ul style="list-style-type: none"> * starzenie się społeczności lokalnej związane ze starzeniem społeczeństwa polskiego, niski poziom dzietności * odpływ młodzieży wykształconej do większych miast oraz za granicę * znaczne bezrobocie * niska aktywność w zakładaniu nowych działalności
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> * stworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości * doksztalcanie- organizowanie kursów językowych, komputerowych, podnoszenie kwalifikacji zawodowych * budowanie społ. informacyjnego * rozwój turystyki- wykorzystanie walorów przyrody, nowe inwestycje * budowa bazy noclegowej i gastronomicznej * wytyczenie szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych * renowacja budynków historycznych * rozwój agroturystyki * rozszerzenie oferty spędzania czasu 	<ul style="list-style-type: none"> * wzrost przestępczości i chuligaństwa wśród młodzieży * zwiększająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej * pogłębiające się niezadowolenie społeczne, bierność mieszkańców Gminy, brak zaangażowania w sprawy lokalne * powiększające się bezrobocie * nadużywanie alkoholu przez młodzież * ubożenie ludności * stagnacja, zacofanie * szerzące się patologie społeczne, niepokój społeczny, chuligaństwo i przestępczość * pogłębiająca się izolacja osób

¹⁷ Strategie rozwoju firmy, Z. Pierścioneł, PWN, Warszawa 1998, s.100-101.

wolnego dla dzieci i młodzieży * budowa placu zabaw * organizacja zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży * wykorzystanie dotacji z Unii Europejskiej	niepełnosprawnych * migracje ludności najlepiej wykwalifikowanej * brak zainteresowania Gminy ze strony nowych inwestorów * pogłębiająca się dezintegracja społeczności lokalnej * ubożenie wsi
---	---

V. Cele strategiczne i cele operacyjne

Szanse – środki pozyskiwane z Unii Europejskiej na cele związane z rozwiązywaniem problemów społecznych gminy.

Przewidywane możliwości pozyskiwania środków z Unii Europejskiej na cele związane z rozwiązywaniem problemów społecznych są wielką szansą dla gminy Szczepleszyn w latach 2008-2013. Polska jako członek Unii Europejskiej może korzystać z możliwości wspierania lokalnych władz samorządowych na rzecz rozwoju społecznego ze środków strukturalnych UE w ramach następujących programów:

- Program Operacyjny Rozwoju Polski Wschodniej
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2008-2013
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013, finansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

Ponadto po rozwiązaniu problemów społecznych gminy Szczepleszyn wykorzystane mogą zostać następujące źródła finansowania:

- środki własne samorządu finansowane z dochodów gminy
- środki z budżetu państwa (dotacje)
- środki funduszy krajowych (Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Ochrony Środowiska, Fundusz Mieszkaniowy).

Decydujące znaczenie dla pełnego wykorzystania środków Unii Europejskiej będzie miał potencjał absorpcyjny gminy, czyli zdolność do uzupełniania środków europejskich środkami własnymi oraz przygotowywania, planowania i prowadzenia programów i projektów inwestycyjnych w wymiarze współpracy z UE>

1. Misja Strategii

U podstaw strategii leży koncepcja rozwoju zrównoważonego, to znaczy wykorzystującego harmonijnie wszystkie zasoby zbiorowości lokalnej: ekonomiczne, społeczne, kulturowe, oraz przyrodnicze, w sposób który zapewni trwałość ich użytkowania i jednocześnie poprawę jakości życia mieszkańców. Jest to możliwe jedynie przy założeniu rozwoju zintegrowanego, co oznacza zintegrowane myślenie i działanie na wszystkich szczeblach administracji, efektywną pracę między resortami a administracją oraz między administracją a mieszkańcami, których programy rozwojowe będą dotyczyć, przy respektowaniu lokalnych wartości. Tak rozumiany rozwój oznacza inicjowanie wszelkich pozytywnych zmian w systemie opieki społecznej i jednocześnie funkcjonowaniu społeczności lokalnej, pod wpływem podjętych działań zawartych w strategii. Projektowane działania są nakierowane na podnoszenie standardu życia i kreowanie optymalnych warunków rozwoju mieszkańców gminy Szczepleszyn.

Zatem misją Strategii jest podniesienie poziomu życia ludności do standardów europejskich przez pełniejsze zaspokojenie potrzeb społecznych oraz integracja i aktywizacja społeczności lokalnych do samodzielnego rozwiązywania problemów.

2. Cele strategiczne

1. Usprawnienie rynku pracy
2. Pełna integracja osób niepełnosprawnych
3. Uskutecznienie polityki prorodzinnej
4. Walka z wykojeniem społecznym
5. Podniesienie jakości edukacji, wyrównanie szans edukacyjnych
6. Promocja zdrowia
7. Działania pomocowe na rzecz ludzi starszych

3. Cele operacyjne

1. Cel Strategiczny: Usprawnienie rynku pracy

Lp.	Cel operacyjny	Wykonawca	Czas realizacji
1.	Opracowanie i wdrożenie gminnego programu pomocy w poszukiwaniu pracy dla osób długotrwale bezrobotnych	Samorząd gminny, PUP, OPS, inne instytucje i organizacje pozarządowe	2009-2010
2.	Udzielanie osobom i rodzinom dotkniętym bezrobociem wsparcia	Samorząd Gminny, PUP, OPS	2009-2015

	finansowego i rzeczowego		
3.	Stała współpracy z PUP w zakresie pośrednictwa pracy i doskonalenia zawodowego osób bezrobotnych	Samorząd Gminny, PUP, OPS	2009-2015
4.	Współpraca z zakładami pracy w celu pozyskiwania informacji o ofertach pracy	Samorząd Gminny, PUP, Przedsiębiorcy, OPS	2009-2011
5.	Stworzenie bazy informacji o możliwych miejscach pracy dla absolwentów szkół	Samorząd Gminny, PUP, Przedsiębiorcy, Szkoły	2009-2010
6.	Objęcie kluczowych pracowników instytucji pomocy społecznej (bezpośrednio zajmujących się aktywną integracją) szkoleniami i innymi formami podnoszenia kwalifikacji (np. studia I i II stopnia, studia podyplomowe, doktoranckie, kursy zawodowe w tym: I i II stopień specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny).	Samorząd Gminny, PUP, OPS, PCPR, fundusze unijne (Program Operacyjny Kapitał Ludzki)	2009-2018
7.	Partnerstwo w programach w zakresie pozyskiwania środków z Europejskiego Funduszu Społecznego na rozwiązywanie problemów związanych z marginalizacją życia społecznego i rodzinnego osób bezrobotnych	Samorząd Gminny, PUP, OPS	2008-2013
8.	Zatrudnianie bezrobotnych w ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu- roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie-użyteczne, staże, wolontariat.	Samorząd Gminny, PUP, OPS	2008-2015
9.	Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości prowadzący do powstania nowych miejsc pracy	Samorząd Gminny, PUP, OPS	2008-2013

2. Cel operacyjny: Pełna integracja osób niepełnosprawnych

Lp.	Cel operacyjny	Wykonawca	Czas realizacji
1.	Dostosowanie obiektów na terenie Gminy dla osób niepełnosprawnych	Samorząd Gminny, PUP, OPS, PFRON,	2008-2015

	(dostosowanie łazienek, wykonanie podjazdów)	PCPR	
2.	Uruchomienie kółka artystycznego w celu ułatwiania realizacji zainteresowań i pasji oraz promocji talentów osób niepełnosprawnych (np. wystawy, wydawnictwa, konkursy plastyczne, literackie, muzyczne i inne)	Samorząd Gminny, PCPR, OPS, PFRON, Szkoły, Dom Kultury	2008-2010
3.	„Komputer dla każdego” wyposażenie niepełnosprawnych w osobisty komputer z dostępem do Internetu. Uruchomienie kursów integracyjnych dla młodzieży szkolnej w celach przełamywania barier i uprzedzeń mentalnych. „UCZEN NA WSI”- pomoc w zdobyciu wykształcenia przez osoby niepełnosprawne zamieszkujące gminy wiejskie oraz gminy miejsko-wiejskie”	Samorząd Gminny, PUP, OPS, PFRON	2008-2010
4.	Kursy zawodowe mające na celu zdobycie dodatkowej wiedzy umożliwiającej rozwój oraz kwalifikacje zawodowe, utworzenie Spółdzielni Socjalnej	Samorząd Gminny, PUP, OPS, organizacje społeczne, środki unijne	2008-2012
5.	Wspieranie rodzin w sprawowaniu opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi i wyposażenie ich w potrzebny zasób wiedzy i umiejętności	Samorząd Gminny, PCPR, OPS, PFRON, organizacje społeczne	2008-2015
6.	Wspieranie rozwoju psychofizycznego poprzez różne formy rehabilitacji w tym tworzenie ośrodków dla osób niepełnosprawnych	Samorząd Gminny, PCPR, OPS, PFRON, szkoły, zakłady opieki zdrowotnej, organizacje społeczne	2008-2012
7.	Modernizacja mieszkania chronionego dla osób starszych i niepełnosprawnych	Samorząd Gminny, PCPR, OPS, PFRON	2008-2013
8.	Stworzenie możliwości aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu lokalnej społeczności przez włączanie ich w programy pomocowe dla innych grup beneficjentów i wolontariatu	Samorząd Gminny, PCPR, OPS, PFRON, szkoły, organizacje społeczne	2008-2010
9.	Upowszechnianie idei równych szans (w tym m.in. poprzez organizowanie	Samorząd Gminny, PCPR, OPS,	2008-2010

	ogólnopolskich kampanii informacyjno- promocyjnych z wykorzystaniem dostępnych środków masowego przekazu oraz nowoczesnych metod komunikacji, identyfikacje i promocje najlepszych praktyk oraz prowadzenie działalności informacyjno- doradczej w obszarze równego dostępu do zatrudnienia)	PFRON, szkoły, Program Operacyjny Kapitał Ludzki, organizacje społeczne	
--	--	---	--

3. Cel strategiczny: Uskutecznienie polityki prorodzinnej

Lp.	Cel operacyjny	Wykonawca	Czas realizacji
1.	Inicjowanie tworzenia alternatywnych form spędzania czasu wolnego młodzieży	Samorząd Gminny, OPS, szkoły, policja, kościoły, Media	2008-2012
2.	Aktywizowanie Młodzieżowych Grup Wsparcia oraz innych dziennych form wsparcia w świetlicach i klubach pozaszkolnych	Samorząd Gminny, OPS, organizacje pozarządowe	2008-2012
3.	Opracowanie i wdrożenie programu aktywizacji zawodowej, pokonywania bezradności społecznej klientów pomocy społecznej	Samorząd Gminny, OPS, PUP	2008-2010
4.	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom	Samorząd Gminny, OPS	2008-2015
5.	Wspieranie w tworzeniu i rozwoju Centrów Aktywności Lokalnej	Samorząd Gminny, OPS, PUP	2008-2010
6.	Współtworzenie placówek opiekuńczo- wychowawczych wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Samorząd Gminny, OPS, PCPR	2008-2010
7.	Przygotowanie i realizacja programów pomocowych i interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Samorząd Gminny, OPS, policja, organizacje pozarządowe	2008-2015
8.	Posiłki dla dzieci w szkołach	Samorząd Gminny, OPS, szkoły, organizacje pozarządowe	2008-2015
9.	Udostępnienie osobom i rodzinom bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, (pomoc psychologiczna, prawna i pedagogiczna) w szkołach, w poradni psychologiczno- pedagogicznej	PCPR, szkoły	2008-2010
10.	Organizowanie i wspieranie imprez	Samorząd gminny,	2008-2015

	bezalkoholowych aktywizujących rodziny (kiermasze, festyny, pikniki rodzinne)	policja, szkoły, Dom Kultury, OPS, przedsiębiorcy	
--	---	---	--

4. Cel strategiczny: Walka z wykojeniem społecznym

Lp.	Cel operacyjny	Wykonawca	Czas realizacji
1.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży w ramach tzw. programów edukacyjnych	Samorząd Gminny, OPS, Policja	2009-2011
2.	Organizowanie grup wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin	Samorząd Gminny, OPS, Policja	2009-2015
3.	Współpraca z zakresu problemów alkoholowych	Samorząd Gminny, OPS, Policja	2009-2015
4.	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed pomocą fizyczną i psychiczną	Samorząd Gminny, OPS, Policja, kuratorzy sądowi	2009-2015
5.	Opracowanie oraz upowszechnienie na terenie gminy materiałów informacyjno-edukacyjnych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki uzależnień	Samorząd Gminny, OPS, Policja, Szkoły, Media	2009-2015
6.	Zawarcia kontraktów socjalnych ze swoimi klientami przez instytucje pomocy społecznej	OPS (Program Operacyjny Kapitał Ludzki)	2008-2015

5. Cel strategiczny: Podniesienie jakości edukacji, wyrównanie szans edukacyjnych

Lp.	Cel operacyjny	Wykonawca	Czas realizacji
1.	Doskonalenie kadry pedagogicznej	Samorząd Gminny, Szkoły	2008-2013
2.	Przygotowanie i realizacja oferty edukacyjnej dla rodziców i osób starszych	Samorząd Gminny, Szkoły, organizacje pozarządowe, Media	2008-2011
3.	Dodatkowe zajęcia wyrównawcze	Samorząd Gminny, Szkoły	2008-2015

4.	Dodatkowe zajęcia rozwijające zainteresowania i umiejętności	Samorząd Gminny, Szkoły	2008-2015
5.	Zapewnienie placówkom kształcenia integracyjnego wyposażenie w nowoczesne pomoce techniczne i dydaktyczne;	Samorząd Gminny, Szkoły, fundusze unijne	2008-2010
6.	Upowszechnianie idei równych szans (w tym m.in. poprzez organizowanie ogólnopolskich kampanii informacyjno- promocyjnych z wykorzystaniem dostępnych środków masowego przekazu oraz nowoczesnych metod komunikacji, identyfikacje i promocje najlepszych praktyk oraz prowadzenie działalności informacyjno- doradczej w obszarze równego dostępu do zatrudnienia)	Samorząd Gminny, OPS, szkoły,	2008-2011

6. Cel strategiczny: Promocja zdrowia

Nazwa programu operacyjnego: Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Lp.	Cel operacyjny	Wykonawca	Czas realizacji
1.	Stworzenie systemu profilaktyki zdrowotnej dla uczniów w postaci gabinetów lekarskich, pielęgniarskich oraz stomatologicznych	Starostwo Powiatowe, jednostki samorządowe, zakłady opieki zdrowotnej, szkoły	2009-2015
2.	Organizowanie i prowadzenie na terenie szkół i placówek oświatowo-wychowawczych programów profilaktyczno- wychowawczych dla dzieci i młodzieży	Samorząd gminny, szkoły, OPS, placówki służby zdrowia, placówki edukacyjne, organizacje pozarządowe, fundusze UE	2009-2015
3.	Stworzenie systemu edukacja publicznej- informowanie społeczeństwa o możliwościach szukania pomocy psychospołecznej i prawnej w zakresie profilaktyki antyalkoholowej i antynarkotykowej	OPS, Policja, placówki służby zdrowia, placówki edukacyjne, organizacje pozarządowe,	2010-2015

	poprzez rozpowszechnianie ulotek, plakatów, informatorów, zamieszczanie informacji w lokalnej prasie, radio, telewizji	fundusze UE	
4.	Profilaktyka psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów- tworzenie szkolnych poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz warsztatów umiejętności interpersonalnych	Samorząd Gminny, OPS, szkoły, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Starostwo Powiatowe, PCPR, jednostki samorządowe, organizacje pozarządowe, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	2010-2015
5.	Wzmocnienie potencjału zdrowia osób pracujących poprzez opracowywanie kompleksowych programów profilaktycznych oraz programów wspierających powrót do pracy (wdrożenie wybranych programów)	Placówki służby zdrowia, placówki edukacyjne, organizacje pozarządowe, fundusze UE	2010-2015

7. Cel strategiczny: działania pomocowe na rzecz ludzi starszych

Lp.	Cel operacyjny	Wykonawca	Czas realizacji
1.	Diagnozowanie potrzeb osób starszych	OPS	2008-2015
2.	Zatrudnianie opiekunek domowych wg potrzeb ich pracy w środowisku osób starszych	OPS	2008-2015
3.	Poprawa oferty świadczonych usług poprzez jej wzbogacenie i podnoszenie poziomu	OPS	2008-2015
4.	Profesjonalizacja w zakresie szeroko rozumianej pracy na rzecz osób starszych w celu zwiększania ich aktywności życiowej poprzez pomoc w uczestniczeniu w życiu społecznym	OPS, Samorząd Gminny, organizacje pozarządowe	2008-2015
5.	Włączenie do pracy z osobami starszymi wolontariuszy w celu jak najdłuższego pozostawienia ich w miejscu zamieszkania: -poradnictwo dotyczące prowadzenia gospodarstwa domowego -pomoc w kontaktach z otoczeniem,	OPS, wolontariusze, Szkoły	2009-2015

	-pomoc w życiu codziennym		
6.	Utworzenie dla ludzi chorych Zakładu Opiekuńczo- Leczniczego	OPS, Samorząd Gminny, organizacje pozarządowe, Starostwo Powiatowe	2011-2015
7.	Uruchomienie dla potrzeb ludzi starszych Dziennego Domu Pomocy Społecznej	OPS, samorząd gminy, kościół, organizacje pozarządowe, wolontariat, szkoły	2011-2015

Zakończenie

Strategia w zakresie polityki społecznej określa misję dla instytucji działających w obszarze polityk społecznej, wyznacza cele strategiczne i działania, których realizacja powinna w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązywania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki kwestii społecznych. Problemy społeczne jakie stoją przed lokalnymi instytucjami realizującymi działania z zakresu polityki społecznej wymagają szerokiej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych. Tylko współpraca między partnerami daje szansę na realizację podstawowego zadania jakim jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie ich trudnych wręcz krytycznych sytuacji życiowych.

Strategia w zakresie polityki społecznej ma charakter wieloletni i wyznacza kierunki rozwoju działań pomocowych ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mają na celu wyjście osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z kręgu świadczeniobiorców z pomocy społecznej. Wskazuje też nowe formy pomocy oraz różnorodne formy aktywności lokalnej konieczne dla budowania spójnego systemu wsparcia społecznego.

Realizacja przyjętej strategii umożliwi racjonalne wykorzystanie potencjału wszystkich partnerów w celu rozwiązania wielu problemów społecznych, w tym przeciwdziałania biedzie i wykluczeniu społecznemu.

Strategia będzie podlegała ewaluacji. Kluczowe znaczenie dla strategii ma systematyczna realizacja i monitoring przyjętego harmonogramu działań.

Strategia i wynikające z niej programy są otwarte i elastyczne. Podlegają okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom. Działania te wynikają ze zmieniającej się

rzeczywistości społeczno- ekonomicznej, pogłębiania diagnozy potrzeb oraz zmieniających się wymogów prawnych.
Wszelkie zmiany będą wprowadzone do Strategii w formie aneksu.